

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 11 Νοεμβρίου 2021, με την ακόλουθη σύνθεση: Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Αγγελική Πανουτσακοπούλου και Χριστίνα Κούνα (εισηγήτρια), Σύμβουλοι, Χρυσούλα Μιχαλάκη και Παναγιώτα Τάγαρη, Πάρεδροι (με συμβουλευτική ψήφο).

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε η Πάρεδρος της Γενικής Επιτροπείας Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χαρίκλεια Ζάχου, που αναπληρώνει νόμιμα την κωλυόμενη Γενική Επίτροπο της Επικρατείας.

Γραμματέας: Γεωργία Φραγκοπανάγου, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από ... αγωγή (Α.Β.Δ. ...) του ..., κατοίκου ..., ο οποίος παραστάθηκε διά δηλώσεως της πληρεξουσίας δικηγόρου του Αργυρώς Βορριά (Α.Μ./Δ.Σ.Α. 27748),

κατά 1) του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Μαρίας Γραμματικάκη,

2) του ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» (ΕΦΚΑ) [ήδη «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (e-ΕΦΚΑ)], που εδρεύει στην Αθήνα (οδός Αγίου Κωνσταντίνου 8), εκπροσωπείται νόμιμα από τον Διοικητή του, ο οποίος παραστάθηκε ομοίως διά της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Μαρίας Γραμματικάκη.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Την εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου και του e-ΕΦΚΑ, η οποία ζήτησε την απόρριψη της αγωγής.

Την Πάρεδρο της Γενικής Επιτροπείας Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, η οποία πρότεινε την απόρριψη της αγωγής κατά το μέρος που αφορά τις περικοπές της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, την αναστολή εκδίκασης της υπόθεσης ως προς τις περικοπές του ν. 4051/2012, υποπαρ. Β3 του ν.4093/2012 και του ν. 4387/2016, καθώς και τη μερική παραδοχή της κατά το μέρος που αφορά την ΕΑΣ.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020 (Α' 127), μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-presence.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

Αποφάσισε τα εξής:

1. Ο ενάγων, συνταξιούχος βουλευτής, με την υπό κρίση αγωγή, κατ' ορθή εκτίμηση του δικογράφου της, σε συνδυασμό και με το υπόμνημα του ενάγοντος για την μετατροπή του αιτήματός της, το οποίο κατατέθηκε στις 10.11.2021, ταυτόχρονα με τη δήλωση του άρθρου 231 παρ.1 του ν. 4700/2020 της πληρεξούσιας δικηγόρου του και κατά την κρίση του Τμήματος πρέπει να συνεκτιμηθεί (αρ. 15 ν. 4700/2020, 4^ο Τμ. 1102/2023, σκ. 7-8), ζητεί να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι Ελληνικό Δημόσιο και e-ΕΦΚΑ να του καταβάλουν νομιμοτόκως το ποσό των 6.000 ευρώ και να αναγνωριστεί ότι οφείλουν να του καταβάλουν επιπλέον το ποσό των 156.646,33 ευρώ, νομιμοτόκως, τα οποία ισχυρίζεται ότι δικαιούται κατά το δικόγραφο της αγωγής ως αποζημίωση κατά το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, άλλως σύμφωνα με τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής. Ειδικότερα, το συνολικό ποσό των 162.646,33 ευρώ κατ' εκτίμηση του περιεχομένου του δικογράφου αναλύεται σε: α) ποσό 49.102,36 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί, κατά την αγωγή, στην Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων, που παρακρατήθηκε από τη σύνταξη του ενάγοντος κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.2012 έως 31.12.2018 κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010, όπως τροποποιήθηκαν με τις διατάξεις των άρθρων 44 παρ. 10 του ν. 3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011, β) ποσό 19.117,86 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στη διαφορά συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.2012 έως 30.9.2017 και αυτών που έπρεπε να λάβει αν δεν εφαρμόζονταν επί των συντάξεων του Δημοσίου οι διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012, γ) ποσό 31.100,74 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί, κατά τους ισχυρισμούς του ενάγοντος στη διαφορά συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.2013 έως 30.9.2017 και αυτών που έπρεπε να λάβει εάν δεν εφαρμόζονταν επί των συντάξεων του Δημοσίου οι διατάξεις της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, δ) ποσό 22.174,92 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στη διαφορά συντάξεων που έλαβε από 1.1.2016 έως 31.12.2018 και αυτών που έπρεπε να λάβει εάν δεν είχε αναπροσαρμοσθεί η σύνταξή του κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, ε) ποσό 5.600 ευρώ, που αντιστοιχεί στα δώρα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα καθώς και του Επιδόματος που Αδείας που δεν του καταβλήθηκαν, τα έτη 2012 -2018 λόγω της ολοσχερούς κατάργησης αυτών με τις διατάξεις της Υποπαραγράφου Β4 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Συναφώς, προβάλλεται ότι οι ως άνω διατάξεις αντιβαίνουν σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες, στ) ποσό 35.550,45 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στις διαφορές συντάξεων τις οποίες ισχυρίζεται ότι στερήθηκε λόγω της παρακράτησης η οποία εφαρμόστηκε επί της σύνταξής του από 1.10.2017 έως 31.12.2018 βάσει των διατάξεων του άρθρου 13 του ν. 4387/2016. Επιπλέον, ο ενάγων ζητεί να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι να του καταβάλουν το ποσό

των 3.000 ευρώ, ως χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη, που ισχυρίζεται ότι υπέστη, λόγω της μείωσης των συντάξιμων αποδοχών του κατ' εφαρμογή των ως άνω διατάξεων.

2. Από τη διάταξη του άρθρου 98 παρ. 1 περ. στ' του ισχύοντος Συντάγματος συνάγεται ότι κάθε διαφορά από σύνταξη των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, με την επιφύλαξη της ειδικότερης δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, ανεξαρτήτως του είδους της προσβολής του δικαιώματος και του δικονομικού μέσου με το οποίο άγεται η διαφορά ενώπιον της δικαιοσύνης, εμπίπτει στην ειδική και αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. και ΑΕΔ 28, 1/2004, 7, 6/2003, 4, 3/2002, 4/2001, 5/1999, ΕλΣυν Ολ. 1160/2007, 484/2018, 1510/1996 κ.α.). Στο πλαίσιο αυτό, στην έννοια των συνταξιοδοτικών διαφορών που εμπίπτουν στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου περιλαμβάνονται και εκείνες που αναφύονται από την άσκηση αγωγών αποζημίωσης σε βάρος του Δημοσίου, κατά το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, αντίστοιχα, όταν η υποκείμενη σχέση αφορά το συνταξιοδοτικό δικαίωμα προσώπων που εντάσσονται στο συνταξιοδοτικό σύστημα του Δημοσίου και λαμβάνουν σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο ή από τον φορέα που αναδέχεται το βάρος καταβολής των συντάξεων αυτών, όπως οι συνταξιούχοι βουλευτές (βλ. σχετ. ν.δ. 99/1974) και, ειδικότερα, όταν η επικαλούμενη για τη θεμελίωση της επίδικης αποζημιωτικής αξίωσης παράνομη και ζημιογόνος πράξη ή παράλειψη αποδίδεται στα όργανα της συνταξιοδοτικής διοίκησης ή εντοπίζεται κατά την εφαρμογή της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας [πρβλ. ΑΕΔ 4/2001, βλ. ΕλΣυν 1141, 1341/2022 1113/2020, 748/2018, 1054/2011 κ.α., βλ. και ΦΓ8/15686/8.7.2002 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Β' 1242), όπως τροποποιήθηκε με τις ΦΓ8/22431/6.10.2004 (Β' 1620) και ΦΓ8/52557/6.12.2006 (Β' 62/2007)].

3. Η υπό κρίση αγωγή, σύμφωνα με πάγια νομολογία της Ολομέλειας και του Τμήματος (ΕλΣυν Ολ 1821, 1820, 1477, 504/2021, 2020/2020, ΙΙ Τμ. 1209, 930/2019, 2432/2020, 1689/2021, Τέταρτο Τμ. 957/2021), παραδεκτώς στρέφεται: α) κατά του Ελληνικού Δημοσίου [άρθρα 105 ΕισΝΑΚ, 8 παρ. 1 του π.δ/τος 1225/1981, 72 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ΚΔΔ), που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α' 97) και εφαρμόζεται αναλόγως κατ' άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρο 12 του ν. 3472/2006 (Α' 135), τα οποία ίσχυαν κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο άσκησης της υπό κρίση αγωγής (βλ. άρθρα 349 παρ. 1 και 350 παρ. 1 του ν. 4700/2020) και ήδη άρθρο 131 του ν. 4700/2020] υπό την ιδιότητα του φορέα στον οποίο με τις διατάξεις του ν.δ. 99/1974 επιρρίφθηκε το βάρος κανονισμού και καταβολής των βουλευτικών συντάξεων [βλ. σχετ. άρθρο 2 ν.δ/τος 99/1974 «Περί συνταξιοδοτήσεως των Προέδρων ή Αντιπροέδρων Κυβερνήσεως, των Βουλευτών, ως και των οικογενειών αυτών» (Α' 295)] και β) κατά του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), που μετονομάστηκε από 1.3.2020 σε «Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης» (e-ΕΦΚΑ) [βλ. άρθρο 51 Α του ν. 4387/2016 (Α' 85), που προστέθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4670/2020 (Α' 43)], ως εις ολόκληρον με το Ελληνικό Δημόσιο υπόχρεου και, ως εκ τούτου, δυνητικού ομοδίκου αυτού [άρθρα 106 ΕισΝΑΚ, 481 επ. ΑΚ και 926 επ.ΑΚ, 72 και 115 παρ. 2 του ΚΔΔ, σε συνδυασμό με το άρθρο 123 του

π.δ/τος 1225/1981, όπως ίσχυαν κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο άσκησης της αγωγής και ήδη άρθρα 50 παρ. 2 και 131 του ν. 4700/2020], για την ικανοποίηση των αξιώσεων του ενάγοντος, μετά την μεταφορά στον φορέα αυτόν της αρμοδιότητας πληρωμής και κανονισμού των συντάξεων του Δημοσίου [άρθρα 51, 53, 70 και 100 του ν. 4387/2016 και κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθείσες κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016 (Β' 4074), περί μεταφοράς από 1.1.2017, της αρμοδιότητας πληρωμής και αναδρομικών συντάξεων στον τότε ΕΦΚΑ και 2915/783/17.1.2018 (Β' 55), για την ολοκλήρωση μέχρι τις 30.4.2018 της μεταφοράς αρμοδιοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών στον εν λόγω φορέα, καθώς και άρθρα 477 επ. ΑΚ]. Κατόπιν αυτών, η ένδικη αγωγή για την οποία δεν απαιτείται η καταβολή δικαστικού ενσήμου, λόγω του ύψους του καταψηφιστικού της αιτήματος για το ποσό μέχρι τις 6.000,00 ευρώ [σκέψη 1, άρθρο 274 παρ. 1 και 2 του Κ.Δ.Δ., όπως ισχύει μετά την τροποποίηση της παραγράφου 2 αυτού, με το άρθρο 34 του ν. 3659/2008 (Α' 77), που εφαρμόζεται αναλόγως βάσει του άρθρου 123 του π.δ/τος 1225/1981, που ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο άσκησης της αγωγής, και ήδη άρθρο 313 παρ. 2 του ν. 4700/2020 (βλ. Τέταρτο Τμ. 2220/2022, 1908/2021, 1529/2021, 1240/2021, 661/2021, ΙΙ Τμ. 2508/2020, 49/2020, 930/2019, 611/2017, κ.α., πρβλ και ΣτΕ Ολ. 660/2016, 3410/2014)], έχει ασκηθεί και κατά τα λοιπά παραδεκτώς και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω.

4. Από τις διατάξεις των άρθρων 162 και 163 του ν. 4700/2020 συνάγεται ότι η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου και η αρμοδιότητά της να κρίνει στο πλαίσιο πρότυπης δίκης ή προδικαστικού ερωτήματος επί ζητημάτων γενικότερου ενδιαφέροντος και με συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ή επί της συμβατότητας ή μη διατάξεων με ρυθμίσεις υπέρτερης τυπικής ισχύος, αποτελεί μηχανισμό ερμηνευτικής αποσαφήνισης των σχετικών νομικών ζητημάτων, καθώς και εναρμόνισης και άρσης των αποκλίσεων της νομολογίας των κατώτερων δικαστικών σχηματισμών του Δικαστηρίου (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1385, 1377, 1376/2021, απόφ. ΕΔΔΑ της 23.5.2019, Σινέ Τσαγκαράκη κατά Ελλάδος, σκ. 49). Ενόψει τούτων, οι κρίσεις της Ολομέλειας τόσο επί του γενικότερης σημασίας ζητήματος που επιλύθηκε από αυτήν όσο και η κρίση της για τη χρονική μετάθεση ή μη των αποτελεσμάτων της σχετικής απόφασής της (βλ. ΕλΣυν Ολ. 244/2017, απόφ. ΕΔΔΑ της 12.2.2019, Κ. Φραντζεσκάκη και λοιποί κατά Ελληνικού Δημοσίου, σκ. 40 και ήδη άρθρο 301 παρ. 2 του ν. 4700/2020 που ορίζει ότι «Η Ολομέλεια, ύστερα από αίτημα του Δημοσίου ή διαδίκου ή παρεμβάντος ή και οίκοθεν, μπορεί να ορίσει ότι τα αποτελέσματα της απόφασής της επέρχονται από χρονικό σημείο μεταγενέστερο του χρόνου έκδοσης ή διενέργειας της επίδικης πράξης ή παράλειψης, αλλά πάντως προγενέστερο του χρόνου δημοσίευσης της απόφασης, αν συντρέχουν οι παρακάτω προϋποθέσεις: α) να πρόκειται περί πρότυπης δίκης ή δίκης επί παραπομπής ζητήματος στην Ολομέλεια ή δίκης επί προδικαστικού ερωτήματος, β) εφόσον μπορούσε να προκληθεί δικαιολογημένη αμφιβολία σχετικά με την έννοια της εφαρμοσθείσας διάταξης, γ) εφόσον διαπιστωθεί αιτιολογημένως ότι συντρέχουν όλως εξαιρετικές περιστάσεις που δικαιολογούν τη χρονική μετάθεση. Τέτοιες περιστάσεις συντρέχουν ιδίως, όταν υφίσταται σοβαρή διακινδύνευση του δημόσιου

συμφέροντος ή βεβαιότητα ανατροπής παγιωμένων καταστάσεων ή δικαιωμάτων καλόπιστων τρίτων. Η Ολομέλεια μπορεί να αποφασίσει τη διεξαγωγή ειδικής συζήτησης στο ακροατήριο πριν λάβει την απόφασή της επί του ανωτέρω ζητήματος»), παράγει μία εν ευρεία εννοία νομική και πάντως, σε κάθε περίπτωση, πραγματική δέσμευση τόσο για τους κατώτερους δικαστικούς σχηματισμούς όσο και για τα όργανα της Πολιτείας. Η δέσμευση δε αυτή υπαγορεύεται από τις συνταγματικές αρχές του κράτους δικαίου, της ασφάλειας δικαίου, της ισότητας των πολιτών κατά την παροχή δικαστικής προστασίας, που διατρέχουν και την ΕΣΔΑ και, από θεσμική σκοπιά, από την αρχή της ορθής απονομής της δικαιοσύνης και της αποτροπής κλονισμού της αξιοπιστίας του ίδιου του Δικαστηρίου [βλ. ΕλΣυν Τέταρτο Τμ. 957/2021, ΙΙ Τμ. 930/2019, πρβλ. Πρακτ 7.12.2010 Συν/σης ΛΖ της Β΄ Συνόδου της Βουλής, σελ. 2268 για την ευρύτερη δεσμευτικότητα των αντίστοιχων διαδικασιών ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά τον ν. 3900/2010 (Α΄ 213), απόφ. Ειδ. Δικ. 127/2016, ΑΕΔ 14/2013, ΣτΕ Ολ. 2034/2011, και κατ' αναλογία αποφ. ΕΔΔΑ της 2.6.2016 Παπαϊωάννου κατά Ελλάδας, σκ. 41, της 2.11.2010 «Stefanica κατά Ρουμανίας», σκ. 37 και 38, της 24.3.2009 «Tudor Tudor κατά Ρουμανίας», σκ. 29, της 1.12.2009 «Vinčić κα λοιποί κατά Σερβίας», σκ. 56]. Τελεί, όμως, πάντοτε, υπό την επιφύλαξη των αρχών του νόμιμου δικαστή και της δίκαιης δίκης (άρθρα 8 παρ. 1 και 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ) και παραμένει ενεργός μόνον στον βαθμό που δεν μεταβλήθηκαν τα νομοθετικά δεδομένα επί των οποίων θεμελιώθηκε η απόφαση της Ολομέλειας ή οι συνθήκες παραγωγής της και εφόσον δεν συντρέχουν άλλες νομικές ή πραγματικές παράμετροι που δεν εξετάστηκαν και δεν συνεκτιμήθηκαν απ' αυτήν (βλ. ΕλΣυν Ολ. 504/2021, 2020, 742/2020, Τέταρτο Τμ. 957/2021, ΙΙ Τμ. 930/2019, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 1439/2020).

5. Ενόψει αυτών και προς διασφάλιση των αρχών της ασφάλειας δικαίου, και της ορθής και ισόνομης απονομής της δικαιοσύνης, το Τμήμα, λαμβάνοντας υπ' όψιν το αντικείμενο της ένδικης αγωγής και των ζητημάτων συμβατότητας των νομοθετικών ρυθμίσεων που διέπουν τη διαφορά με υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές (βλ. αναλυτικά σκέψη 1 της παρούσας), οφείλει να συνεκτιμήσει τις κρίσεις της Ολομέλειας στο πλαίσιο εφαρμογής των οικείων διατάξεων σε άλλες κατηγορίες συνταξιούχων και να εναρμονισθεί με αυτές στο βαθμό που η ιδιότητα και το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό status του βουλευτή δεν συνιστά αποχρώντα λόγο που να επιβάλλει διαφορετική κρίση σύμφωνα με την αρχή της αναλογικής-διαφοροποιητικής ισότητας.

6. Από το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, που ορίζει ότι «ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας», το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος που προβλέπει ότι «καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη», καθώς και από τη διάταξη του άρθρου 25 παρ. 1 του Συντάγματος που ορίζει ότι «Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική

άσκησή τους (...) Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας», απορρέουν, μεταξύ άλλων, οι αρχές του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, της προσωπικής ευημερίας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας. Οι αρχές αυτές, κατ' αρχήν, δεν επιτρέπουν την αιφνίδια μεταβολή ουσιωδών στοιχείων της σταθερά διαμορφωμένης νομικής και πραγματικής κατάστασης των προσώπων, στη διατήρηση των οποίων είχαν δικαιολογημένα αποβλέψει κατά την διαμόρφωση του σχεδίου ζωής τους, μεταξύ άλλων, και κατά τον καθορισμό των συνθηκών και του επιπέδου διαβίωσής τους, παρά μόνο στο μέτρο που η μεταβολή αυτή δικαιολογείται από άλλες συρρέουσες και βαρύνουσες στο συγκεκριμένο πεδίο νομοθετικής παρέμβασης συνταγματικές αρχές και στο βαθμό που, ενόψει της αρχής της αναλογικότητας, τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των αρχών αυτών και των δικαιωμάτων ή των νομίμων προσδοκιών των θιγομένων από την μεταβολή του νομοθετικού καθεστώτος (βλ. ΕΛΣ Ολ. 599/2021, 1277, 32/2018, 244/2017, Πρακτ. της 4^{ης} Ειδ.Συν/σης της 31.10.2012, ΣτΕ Ολ. 602/2003, ΣτΕ 1508/2002, αποφ. ΕΔΔΑ της 2.4.2015 Dimech κατά Μάλτας, σκ. 64, της 7.2.2013, Fabris κατά Γαλλίας, σκ. 66). Στο πλαίσιο αυτό κάθε επέμβαση πρέπει να είναι: α) πρόσφορη και κατάλληλη για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού, β) αναγκαία, υπό την έννοια ότι για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου δημοσίου σκοπού δεν είναι δυνατή η επιλογή άλλου εξίσου αποτελεσματικού, αλλά λιγότερου επαχθούς, μέτρου και γ) αναλογική, να τελεί, δηλαδή, σε εσωτερική αλληλουχία με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ώστε η αναμενόμενη ωφέλεια να μην υπολείπεται της προκαλούμενης από αυτά βλάβης (πρβλ. ΕΛΣ Ολ 599/2021, 1196/2009, 2712/2008, 2437/2007, 2287/2005, 1492/2002, ΣτΕ Ολ. 229, 228/2014, ΑΠ Ολ. 5/2013).

7. Περαιτέρω, στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος που ορίζει ότι «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου» καθιερώνεται η αρχή της ισότητας, η οποία, όπως έχει παγίως κριθεί, αποτελεί συνταγματικό κανόνα που επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση των τελούντων υπό τις αυτές ή παρόμοιες συνθήκες προσώπων. Ο κανόνας αυτός δεσμεύει τα συντεταγμένα όργανα της Πολιτείας και, ειδικότερα, τόσο τον κοινό νομοθέτη κατά την άσκηση του νομοθετικού έργου, όσο και τη Διοίκηση, όταν θεσπίζει κατά νομοθετική εξουσιοδότηση κανονιστική ρύθμιση. Η παραβίαση της συνταγματικής αυτής αρχής ελέγχεται από τα δικαστήρια, ώστε να διασφαλίζεται η πραγμάτωση του κράτους δικαίου και η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας καθενός με ίσους όρους. Κατά τον δικαστικό αυτό έλεγχο, που είναι έλεγχος ορίων και όχι ορθότητας των νομοθετικών επιλογών, αναγνωρίζεται στον κοινό νομοθέτη ή την κατ' εξουσιοδότηση θεσμοθετούσα Διοίκηση η ευχέρεια να ρυθμίζει με ενιαίο ή με διαφορετικό τρόπο τις ποικίλες προσωπικές ή πραγματικές καταστάσεις και σχέσεις, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις υφιστάμενες κοινωνικές, οικονομικές, επαγγελματικές ή άλλες συνθήκες, που συνδέονται με καθεμία από τις καταστάσεις ή σχέσεις αυτές, με βάση γενικά και αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία τελούν σε συνάφεια προς το αντικείμενο της ρύθμισης. Πρέπει, όμως, η επιλεγόμενη ρύθμιση να κινείται μέσα στα όρια που διαγράφονται από την αρχή της ισότητας, τα

οποία αποκλείουν τόσο την έκδηλα άνιση μεταχείριση, είτε με τη μορφή της εισαγωγής ενός καθαρά χαριστικού μέτρου ή προνομίου μη συνδεδεμένου προς αξιολογικά κριτήρια, είτε με τη μορφή της επιβολής αδικαιολόγητης επιβάρυνσης ή της αφαίρεσης δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται ή παρέχονται από προϋφιστάμενο ή συγχρόνως τιθέμενο γενικότερο κανόνα, όσο και την αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες, με βάση όλως τυπικά ή συμπτωματικά ή άσχετα μεταξύ τους κριτήρια (βλ. ΑΕΔ 1/2012, ΕΛΣ Ολ. 2654/2013, 2340/2009, ΣτΕ Ολ. 1286/2012 κ.ά.).

8. Ακολούθως, στην παράγραφο 5 του αυτού άρθρου 4 του Συντάγματος που ορίζει ότι «Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους», κατοχυρώνεται η αρχή της ισότητας των πολιτών στα δημόσια βάρη. Η αρχή αυτή αναλύεται στις επιμέρους ειδικότερες αρχές της καθολικότητας των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας της συνεισφοράς σε σχέση με τις δυνάμεις του συνεισφέροντος. Ως δημόσια δε βάρη νοούνται κάθε είδους υποχρεωτικές, χρηματικές ή υλικές οριστικές παροχές των πολιτών προς το Κράτος, όπως φόροι, τέλη, δασμοί, κοινωνικοί πόροι, εισφορές, περιορισμός στο ύψος καταβαλλόμενων παροχών, εφ' όσον επιβάλλονται χωρίς ειδικό αντάλλαγμα υπέρ της βαρυνόμενης με αυτά κατηγορίας. Ενόψει των αρχών αυτών, ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια να καθορίζει τις μορφές των δημοσίων βαρών, ήτοι των οικονομικών επιβαρύνσεων για τη δημιουργία δημοσίων εσόδων προς κάλυψη των δαπανών του Κράτους, που δύνανται να επιβληθούν στους βαρυνόμενους πολίτες με ποικίλες μορφές, περιορίζεται, όμως, από τις ανωτέρω αρχές, με τις οποίες επιδιώκεται από τον συνταγματικό νομοθέτη η πραγμάτωση της αρχής του κοινωνικού κράτους δικαίου, όπως κατοχυρώνεται στην προεκτεθείσα παράγραφο 1 του άρθρου 25 του Συντάγματος. Από την ανωτέρω διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 4 του Συντάγματος, δεν αποκλείεται τα δημόσια βάρη να επιβάλλονται σε ορισμένο μόνο κύκλο προσώπων (κοινωνικοοικονομικές ομάδες) ή πραγμάτων, εφ' όσον, όμως, δικαιολογείται η επιβάρυνση του κύκλου αυτού σε σχέση με τις μη βαρυνόμενες κατηγορίες, δηλαδή μόνον εάν δικαιολογείται από αντικειμενικά κριτήρια που τελούν σε συνάφεια με το ρυθμιζόμενο θέμα, όπως η σύνδεση της βαρυνόμενης κοινωνικοοικονομικής ομάδας με τον υπηρετούμενο από τη ρύθμιση σκοπό και η ωφέλεια που αυτή αντλεί από τον κοινωνικό ή οικονομικό τομέα στον οποίο αφορά η νομοθετική παρέμβαση ή από την ιδιαίτερη εισφοροδοτική ικανότητα της επιλεγείσας ως αποκλειστικά βαρυνόμενης κατηγορίας (βλ. ΕΛΣ Ολ. 1277, 32, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2469-2471/2008, ΣτΕ 4986/2012, 3143/2015), η επιβολή δε του βάρους γίνεται επί συγκεκριμένης ύλης, πρόσφορης να καταδείξει την ικανότητα συμβολής της κατηγορίας και συναφούς προς τη θεσπιζόμενη ρύθμιση (βλ. ΕΛΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 1241/2015).

9. Εξ άλλου, οι δημόσιοι πόροι διανέμονται, κατά την άσκηση της γενικής δημοσιονομικής, οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής (βλ. άρθρα 82 παρ. 1 του Συντάγματος περί της χαρασσόμενης από την Κυβέρνηση γενικής πολιτικής της Χώρας, 79 παρ. 8 του Συντάγματος περί της ψήφισης από την Ολομέλεια της Βουλής των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και 106 του Συντάγματος, περί του προγραμματισμού και συντονισμού της οικονομικής δραστηριότητας στη

Χώρα, προς διασφάλιση της οικονομικής ανάπτυξης όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας ενόψει της εδραίωσης της κοινωνικής ειρήνης και της προστασίας του γενικού συμφέροντος), με γνώμονα την αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου, κατ' άρθρο 25 παρ. 1 α' του Συντάγματος, που περιλαμβάνει τις θεμελιώδεις συνταγματικές αρχές της προστασίας των ατομικών, κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων, της εθνικής, κοινωνικής, ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος), της δίκαιης αποταμίευσης (άρθρα 21, 25 παρ. 1 α και 4, 26 και 120 του Συντάγματος), αλλά και της διασφάλισης της υπόστασης, της ασφάλειας, της κοινωνικής ευημερίας και της βιωσιμότητας του ίδιου του Κράτους. Οι αρχές αυτές συνθέτουν το συνταγματικό περίγραμμα της διανεμητικής δικαιοσύνης, εντός του οποίου ο νομοθέτης διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτίμησης κατά τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής, δηλαδή ένα ευρύ φάσμα δικαστικά ανέλεγκτης πολιτικής εκτίμησης και επιλογής, ενόψει, αφενός της προβλεπόμενης στην παράγραφο 1 του άρθρου 106 του Συντάγματος αρμοδιότητας του Κράτους επί του συντονισμού και προγραμματισμού της οικονομικής δραστηριότητας για την προστασία του γενικού συμφέροντος και δη της κοινωνικής ευημερίας και αφετέρου της θεσπιζόμενης στο άρθρο 26 του Συντάγματος αρχής της διάκρισης των λειτουργιών.

10. Στο πλαίσιο αυτό, από τις διατάξεις του άρθρου 79 του Συντάγματος (με τις οποίες καθορίζεται η διαδικασία ψήφισης του προϋπολογισμού των εσόδων και εξόδων του Κράτους, του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους, καθώς και έγκρισης των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης), σε συνδυασμό με αυτές του άρθρου 73 παρ. 2 (με τις οποίες καθορίζεται η προπαρασκευαστική-γνώμοδοτική διαδικασία πριν από την ψήφιση συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων που συνεπάγονται μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες) και εκείνες του άρθρου 75 (στις οποίες προβλέπεται η υποχρεωτική σύνταξη προκαταρκτικής έκθεσης για την κάλυψη της δαπάνης που συνεπάγονται νομοσχέδια με δημοσιονομικές επιπτώσεις), εκδηλώνεται η μέριμνα του συντακτικού νομοθέτη για την ορθή δημοσιονομική διαχείριση (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, Πρακτικά της 4^{ης} Γεν. Συν/σης της 5.2.2021, της 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014 και πρβλ. ΣτΕ Ολ. 3409, 3408, 1685/2013, 3668/2006). Με τις ρυθμίσεις δε αυτές θεσπίζονται και ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις για τον οικονομικό προγραμματισμό και τον τρόπο διάθεσης των πεπερασμένων δημοσίων πόρων, που πρέπει να διανέμονται με σεβασμό της, επίσης συνταγματικής περιωπής, αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, η οποία αποτελεί αναγκαίο μέσο για τη διασφάλιση της συνέχειας στην οικονομική λειτουργία του Κράτους και της εκτέλεσης της κατά το Σύνταγμα αποστολής του (βλ. ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014 και στο πνεύμα αυτό πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2115, 1116/2014, 1284, 1283, 668/2012 και αποφάσεις ΕΔΔΑ της 15.10.2013 “Rimantas Savickas κατά Λιθουανίας”, της 8.10.2013 “Mateus και Januario κατά Πορτογαλίας”, της 7.5.2013 “Ιωάννα Κουφάκη και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδος”, της 20.6.2012, “Panfile κατά Ρουμανίας”, σκ. 16, της 13.12.2011 “Lakićević και λοιποί κατά Σερβίας”, σκ. 61 και της 15.9.2009, “Moskal κατά Πολωνίας”). Περαιτέρω, από τις προεκτεθείσες ρυθμίσεις των άρθρων 73 παρ. 2, 75 και 79 του Συντάγματος συνάγεται ότι κάθε επέμβαση στη δημοσιονομική

σφαίρα, που συνεπάγεται επιβάρυνση των δημοσίων κεφαλαίων, απαιτεί την εξέταση των δημοσιονομικών επιπτώσεων βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων. Ειδικότερα, απαιτείται η ένταξη των πολιτικών στόχων με οικονομικό φορτίο σε έναν ορθολογικό συνολικό σχεδιασμό, βάσει των αρχών και των πορισμάτων της δημοσιονομικής και της οικονομικής επιστήμης, που περιλαμβάνει την ανάλυση των δημοσιονομικών δεδομένων και κινδύνων, την εξέταση των άμεσων και μελλοντικών δημοσιονομικών επιπτώσεων, αλλά και την εξέταση όλων των εναλλακτικών λύσεων για την επίτευξη της ηπιότερης δυνατής επιβάρυνσης των δημοσίων πόρων, προκειμένου να διασφαλισθεί η αρχή της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. ΕλΣ Ολ. Πρακτ. 26ης Γεν. Συν/σης της 17.12.2014 και, κατ' αναλογία, επί των επιπτώσεων των επεμβάσεων στους φυσικούς πόρους κατά τη διαμόρφωση του περιβαλλοντικού, χωροταξικού σχεδιασμού, ΣτΕ Ολ. 3920/2010, 3396-7/2010, 3037/2008, 705/2006, 1569/2005 κ.ά.).

11. Συναφώς, τα νομοθετικά μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής που λαμβάνονται, ενόψει της διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, είτε αυτά προσλαμβάνουν ευρύτερο θεσμικό-διαρθρωτικό χαρακτήρα είτε είναι πιο περιορισμένης εμβέλειας, ακόμα και όταν λαμβάνονται σε συνθήκες δημοσιονομικής κρίσης, απαιτείται να αιτιολογούνται και να εντάσσονται κατά τρόπο διαφανή, συνεκτικό, συστηματικό και αποτελεσματικό στο συνολικό οικονομικό σχεδιασμό του Κράτους και στο ειδικότερο πεδίο κοινωνικοοικονομικής δράσης με το οποίο σχετίζονται, ώστε να παρίσταται, κατ' αρχήν, θεμιτή η επιβολή τους από την άποψη του υπηρετούμενου με αυτά σκοπού (βλ. ΕλΣ Ολ. 504/2021, 1277, 32/2018, 244/2017 πρβλ. ΣτΕ Ολ. 668/2012, 3578/2010, ΔΕΕ της 19.5.2009, C-171/07 και C-172/07 «Apothekerkammer des Saarlandes», σκ. 42, της 9.7.1981, C-169/80 «Administration des douanes κατά Société anonyme Gondrand Frères και Société anonyme Garancini», σκ. 17 και ΕΔΔΑ της 28.3.2000 «Baranowski κατά Πολωνίας», σκ. 52). Δύναται δε ο νομοθέτης να αξιώνει από όλους τους πολίτες να εκπληρώνουν το χρέος της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 4 του άρθρου 25 του Συντάγματος, ενώ ειδικά σε περιόδους παρατεταμένης οικονομικής κρίσης μπορεί να θεσπίζει μέτρα περιστολής των δημοσίων δαπανών που συνεπάγονται σοβαρή οικονομική επιβάρυνση μεγάλων κοινωνικοοικονομικών ομάδων, λόγω της άμεσης εφαρμογής και αποτελεσματικότητας των επιβαλλόμενων σε βάρος τους μέτρων για τον περιορισμό του δημοσίου ελλείμματος. Η δυνατότητα, όμως, αυτή δεν είναι απεριόριστη, αλλά έχει ως όριο τις προεκτεθείσες συνταγματικές αρχές του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της αναλογικότητας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου και της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών, οι οποίες επιτάσσουν το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής να κατανέμεται μεταξύ όλων των κοινωνικοοικονομικών ομάδων, αναλόγως των δυνάμεων αυτών. Συνεπώς, η όποια νομοθετική επέμβαση στα δικαιώματα και τις νόμιμες προσδοκίες των βαρυνόμενων με τα μέτρα κατηγοριών, που συνεπάγεται την επιβολή δημοσίων βαρών και συντελείται στο πλαίσιο δημοσιονομικής προσαρμογής για την αντιμετώπιση οικονομικής κρίσης με στόχο τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας,

απαιτείται από το Σύνταγμα να μην παραβιάζει τις ανωτέρω αρχές. Ενόψει δε και της αρχής της αναλογικότητας, επιβάλλεται να τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των προσδοκιών των πολιτών αφενός και των αρχών που υπηρετούνται με την επιβολή των μέτρων αφετέρου, ενώ η οξύτητα της κρίσης και η ανάγκη άμεσης αντιμετώπισής της προς διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας αποτελεί κριτήριο το οποίο συνεκτιμάται κατά τον έλεγχο συμβατότητας των θεσπιζόμενων μέτρων προς τις ανωτέρω αρχές (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017).

12. Προκειμένου δε να καθίσταται εφικτός ο κατ' άρθρα 87 παρ. 2 και 93 παρ. 4 του Συντάγματος ουσιαστικός και πλήρης δικαστικός έλεγχος της συμβατότητας των επιβαλλόμενων μέτρων προς τις ανωτέρω συνταγματικές εγγυήσεις, στην περίπτωση που τα μέτρα επιβάλλονται σε συγκεκριμένη κοινωνικοοικονομική ομάδα και συνεπάγονται σοβαρή και διαρκή οικονομική επιβάρυνση της ομάδας αυτής, απαιτείται ειδική αιτιολόγηση της οικείας νομοθετικής ρύθμισης. Η ειδική αυτή αιτιολόγηση μπορεί να προέρχεται από την ίδια τη ρύθμιση ή από τα συνοδευτικά αυτής κείμενα, όπως η κατ' άρθρο 74 παρ. 1 του Συντάγματος σχετική αιτιολογική έκθεση, οι προπαρασκευαστικές εργασίες για την ψήφιση των σχετικών νομοθετικών μέτρων, από στοιχεία στα οποία οι εργασίες αυτές αναφέρονται, όπως ειδικές τεχνικές επιστημονικές μελέτες ή πορίσματα ειδικών επιτροπών στα οποία στηρίχθηκε η νομοθετική πρωτοβουλία. Η τήρηση της διαδικαστικής αυτής εγγύησης κρίνεται από τον δικαστή, με βάση το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η επίδικη νομοθετική παρέμβαση και τις συγκεκριμένες δημοσιονομικές και νομικές περιστάσεις κάθε περίπτωσης (πρβλ. αποφ. ΔΕΕ της 17.3.2011, C-221/09 «AJD Tuna Ltd κατά Direttur tal-Agrikoltura us-Sajd, Avukat Generali», σκ. 58), προϋποθέτει δε ότι προκύπτει ή συνάγεται με σαφήνεια και ακρίβεια ο ειδικότερος σκοπός που επιδιώκεται από τα μέτρα αυτά, ενόψει του πλαισίου στο οποίο εντάσσονται και των δημοσιονομικών προβλημάτων που πρόκειται να θεραπεύσουν, ενώ η ένταση της υποχρέωσης αιτιολόγησης κλιμακώνεται ανάλογα με την επείγουσα ή μη φύση των προς αντιμετώπιση δημοσιονομικών προβλημάτων, τον άμεσο ή διαρθρωτικό χαρακτήρα των επιχειρούμενων μεταβολών, τον παροδικό ή διαρκή χαρακτήρα των μέτρων, τον τεχνικό ή μη χαρακτήρα, το μέγεθος, την έκταση και ένταση αυτών (βλ. ΕλΣ Ολ. 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, πρβλ. ΕλΣ Ολ. 4327/2014, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 1664/2011, 2204/2010, ΔΕΕ απόφ. της 7.9.2006, C-310/04, «Ισπανία κατά Επιτροπής», σκ. 57 έως 66). Περαιτέρω, από τη σχετική αιτιολογία, η οποία συνιστά και το εργαλείο δικαστικού ελέγχου της τήρησης των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων και αρχών, μεταξύ των οποίων και η αρχή της ισότητας ενώπιον του νόμου και της ισότητας στα δημόσια βάρη, απαιτείται να προκύπτει η σχέση της βαρυνόμενης κατηγορίας προς το ρυθμιζόμενο ζήτημα, η ικανότητα αυτής να συνεισφέρει για την διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας του συγκεκριμένου τομέα της κοινωνικής ή οικονομικής δράσης του Κράτους, συνδεδεμένη αφενός με την ωφέλεια που πορίζεται η βαρυνόμενη κατηγορία από τον τομέα αυτόν και αφετέρου με το σύνολο των λοιπών επιβαρύνσεων που της έχουν επιβληθεί, η αναγκαιότητα και η προσφορότητα των επιβαλλόμενων μέτρων σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, η εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων, καθώς

και η κατ' αρχήν στάθμιση από τον νομοθέτη των διακυβευόμενων συμφερόντων, με την τήρηση μίας δίκαιης ισορροπίας μεταξύ αυτών (πρβλ. ΕλΣ Ολ4327/2014, ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015, 1664/2011, 2204/2010, πρβλ. αποφ. ΔΕΚ της 7.9.2006, C-310/04 «Ισπανία κατά Επιτροπής», σκ. 57 έως 66). Κατά τον δικαστικό έλεγχο της αιτιολογίας των νομοθετικών παρεμβάσεων, ο οποίος παραμένει έλεγχος ορίων και όχι της ορθότητας των ουσιαστικών εκτιμήσεων του νομοθέτη ή της σκοπιμότητας των κατ' αρχήν επιλογών του κατά τη χάραξη της δημοσιονομικής πολιτικής, ζητήματα που ανάγονται αποκλειστικά στη σφαίρα της πολιτικής του ευθύνης, ελέγχεται ο σκοπός που υπηρετούν τα νομοθετικά μέτρα σε συνάρτηση και προς το γενικότερο κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται, η κατ' αρχήν στάθμιση από τον νομοθέτη των επιμέρους συμφερόντων υπό το πρίσμα των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων και αρχών, καθώς και η μετά τη στάθμιση αυτή, τυχόν, πρόδηλη υπέρβαση του περιθωρίου εκτίμησης του νομοθέτη και σύγκρουση των τιθέμενων ρυθμίσεων προς τις εν λόγω συνταγματικές διατάξεις και αρχές. Άλλωστε, ο βαθμός διακινδύνευσης της δημοσιονομικής ισορροπίας συνιστά λόγο που σταθμίζεται κατά τη δικαιολόγηση της επιβολής των μέτρων και της έκτασης αυτών σε σχέση με την επέμβαση σε δικαιώματα ή νόμιμες προσδοκίες των πολιτών, δεν συνιστά, όμως, κατά το Σύνταγμα, θεμιτό μηχανισμό κάμψης των ανωτέρω ουσιαστικών και διαδικαστικών εγγυήσεων, αφού αυτό περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες για την αντιμετώπιση επειγουσών καταστάσεων (βλ. άρθρο 44 παρ. 1 και άρθρο 76 παρ. 4 και 5 του Συντάγματος, όπως αυτό συμπληρώνεται από τον Κανονισμό της Βουλής και ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017).

13. Με τις διατάξεις του άρθρου 63 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο εντάσσεται στο Τρίτο Κεφάλαιο του Τμήματος Γ', φέρει τον τίτλο «Καθήκοντα και δικαιώματα Βουλευτών» και ορίζεται ότι «1. Οι βουλευτές, για την άσκηση του λειτουργήματος τους, δικαιούνται από το Δημόσιο αποζημίωση και δαπάνες· το ύψος τους καθορίζεται με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής», ο συνταγματικός νομοθέτης επιτάσσει την καταβολή αποζημίωσης στους βουλευτές για την άσκηση του λειτουργήματος τους. Ειδικότερα, ο βουλευτής περιβάλλεται από σειρά εγγυήσεων προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας. Στις εγγυήσεις ανεξαρτησίας, και δη στις υλικές προνομίες του βουλευτή, εντάσσεται η καταβολή της βουλευτικής αποζημίωσης για την άσκηση του λειτουργήματος του, το ύψος της οποίας, ενόψει της εγγυητικής της λειτουργίας που υπηρετεί αλλά και του θεσμικού ρόλου του βουλευτή ως μέλους του Κοινοβουλίου, πρέπει προεχόντως να διασφαλίζει ότι ασκεί την εντολή του με ανεξαρτησία και ελευθερία, χωρίς να δεσμεύεται από οδηγίες ή επιτακτικές εντολές [πρβλ. άρθρο 48 παρ. 3 του Θεμελιώδους Νόμου της Βόννης (Grundgesetz, GG), απόφαση της 18^{ης} Οκτωβρίου 2011 του Γενικού Δικαστηρίου, T-430/09, Johh Rubert Purvis κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 59]. Και τούτο πολλώ δε μάλλον ενόψει και της μείωσης, κατά περίπτωση, αποστέρησης των ωφελημάτων από την επαγγελματική ενασχόληση του βουλευτή, λόγω της ενάσκησης του βουλευτικού λειτουργήματος και της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτό [ως προς τα ασυμβίβαστα των βουλευτών βλ. άρθρο 57 του Συντάγματος, όπως επαναδιατυπώθηκε κατά την Αναθεώρηση του Συντάγματος έτους 2001 (Α' 84/17.4.2001) βλ. και ύστερη αναθεώρηση έτους 2008

(Α' 102/2.6.2008), συναφώς βλ. ΑΕΔ 13/2020, 11/2008, 5/2007, 11/2003 κ.α., πρβλ. απόφαση του BVerfG της 5.11.1975 -1BvR 193/74 (Das «Diäten-Urteil») -«(...) η κατάλληλη για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας των βουλευτών αποζημίωση πρέπει να παρέχει σε αυτούς και τις οικογένειές τους επαρκή μέσα διαβίωσης καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας τους (...)»]. Στο ίδιο, άλλωστε, πλαίσιο, η συνταγματική πρόβλεψη περί καταβολής βουλευτικής αποζημίωσης εγγυάται την ίση πρόσβαση στα αιρετά αξιώματα και ενισχύει την αντιπροσωπευτικότητα της ψήφου κάθε πολίτη, συναφώς, την ευρύτερη δυνατή πρόσβαση στη λειτουργία της πολιτικής εκπροσώπησης (πρβλ. Corte Suprema di Cassazione, Sez. Unite Civile, Ordinanza n. 25211 del 10.11.2020). Εκ των ανωτέρω παρέπεται ότι η βουλευτική αποζημίωση καταβάλλεται συνεπεία της κατοχής του βουλευτικού αξιώματος και όχι στο πλαίσιο ενάσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας. Ως εκ τούτου η καταβαλλόμενη στους βουλευτές κατά μήνα αποζημίωση αποτελεί παροχή συναρτώμενη με το δημόσιο λειτούργημα που επιτελούν και δεν συνιστά μισθό, υπό την έννοια της αντιπαροχής που καταβάλλεται για την παροχή ορισμένης εργασίας (βλ. ΕλΣυν Ολ. 183/1993, 394/1994, 3/2013, 113/2017, II Τμ. 333/2003, 171, 901/2006, 86/2007, 1040/2007, πρβλ. ΑΕΔ 22/1985, ΣτΕ 431/2023, απόφ. ΔΕΕ της 3^{ης}.4.2014, Λόρδος Inglewood κλπ. κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, C-281/13, σκ. 72, ΕΔΔΑ, αρ. προσφ. 344/04, Μ. Ραρον κατά Γαλλίας).

14. Όσον αφορά το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης, με την διάταξη του άρθρου 63 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ως κυρίαρχο όργανο για τον καθορισμό του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης η Ολομέλεια της Βουλής. Συνιστά συνεπώς συνταγματικό προνόμιο του νομοθετικού σώματος ο καθορισμός του κατάλληλου ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης, το οποίο του έχει παρασχεθεί προκειμένου να μπορεί να επιτελεί την αποστολή που του έχει αναθέσει το Σύνταγμα (πρβλ. προπαρατεθείσα απόφ. του Γενικού Δικαστηρίου Johh Rubert Purvis κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 59, της 15.7.2015, T-115/13, Gert-Jan Dennekamp κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σκ. 122). Στο πλαίσιο αυτό, με το άρθρο 1 παρ. 1 του Ζ'/1975 Ψηφίσματος της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής (Α' 23/18.2.1975), το οποίο, κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 111 του ισχύοντος Συντάγματος, εξακολουθεί να ισχύει και κατά τις αντιτιθέμενες στο Σύνταγμα διατάξεις του και επιτρέπεται να τροποποιηθεί ή να καταργηθεί με νόμο, διατηρήθηκε σε ισχύ η ληφθείσα κατά την ΚΔ'/22.12.1964 συνεδρίαση απόφαση της Βουλής. Ειδικότερα, με την απόφαση αυτή, οι διατάξεις της οποίας ερείδονται επί της αρχής της διάκρισης των λειτουργιών, της ισοτιμίας και ισοδυναμίας αυτών (πρβλ. Ολ. ΕλΣυν 1316/2001, 1136/2003, αποφάσεις 21/2006, 89/2013, 6/2015 του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος), ορίσθηκε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 75 του Συντάγματος του έτους 1952, αντίστοιχου προς το ως άνω άρθρο 63 του ισχύοντος Συντάγματος, ότι «η μηνιαία βουλευτική αποζημίωσις είναι ίση προς το σύνολον των μηνιαίων αποδοχών (μετά του ανωτάτου ορίου των πάσης φύσεως παρεχομένων επιδομάτων και προσαυξήσεων) του Ανωτάτου Δικαστικού Λειτουργού», ήτοι εισήχθη η εξίσωση της βουλευτικής αποζημίωσης με τις αποδοχές των ανωτάτων δικαστικών λειτουργών [πρβλ. παρομοίου περιεχομένου διατάξεις άρθρο 11 AbgG, όπου ορίζεται ότι οι μηνιαίες αποδοχές μέλους της γερμανικής Ομοσπονδιακής

Βουλής αντιστοιχούν στις αποδοχές δικαστή ανώτατου ομοσπονδιακού δικαστηρίου (μισθολογικός βαθμός R 6 σύμφωνα με το παράρτημα IV του ομοσπονδιακού νόμου περί αποδοχών με επίδομα δικαστών και εισαγγελέων στα ανώτατα ομοσπονδιακά δικαστήρια), πρβλ. επίσης, άρθρο 11 της απόφασης 2005/684/EK, Ευρατόμ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 28ης Σεπτεμβρίου 2005, για τη θέσπιση του καθεστώτος των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΕ 2005, L 262, σ. 1), η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 14 Ιουλίου 2009 όπου ορίζεται η αποζημίωση των ευρωβουλευτών ανέρχεται στο 38,5% των βασικών αποδοχών του δικαστή του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων]. Ο κατά τα ανωτέρω δε προσδιορισμός της βουλευτικής αποζημίωσης, με παραπομπή στις εκάστοτε οριζόμενες συνολικές αποδοχές του Ανώτατου Δικαστικού Λειτουργού, δεν μεταβλήθηκε με τη διάταξη του άρθρου 57 παρ. 12 του ν.3691/2008, σύμφωνα με την οποία το νέο αυξημένο μισθολόγιο, που θεσπίστηκε από 1.1.2008 με τις προηγούμενες παραγράφους του ιδίου άρθρου για τους δικαστικούς λειτουργούς και τα μέλη του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, δεν έχει εφαρμογή σε όσους «εξομοιώνονται μισθολογικά» με αυτούς. Και τούτο, διότι αφενός μεν οι βουλευτές δεν μπορεί, κατά τα προεκτεθέντα, να θεωρηθούν ως «μισθολογικά εξομοιούμενοι» με δικαστικούς λειτουργούς, αφού σε αυτούς καταβάλλεται αποζημίωση και όχι μισθός, η δε διασύνδεση της βουλευτικής αποζημίωσης με τις συνολικές αποδοχές του Ανώτατου Δικαστικού Λειτουργού έγκειται αποκλειστικά και μόνο στον προσδιορισμό του ύψους αυτής, αφετέρου δε εκφεύγει της αρμοδιότητας του κοινού νομοθέτη η αποσύνδεση του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης από τις αποδοχές που προβλέπονται κάθε φορά για τους Προέδρους των Ανωτάτων Δικαστηρίων, αφού, κατά το άρθρο 63 παρ. 1 του Συντάγματος, για τον καθορισμό του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης, απαιτείται απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής και δεν αρκεί διάταξη τυπικού νόμου (βλ. 2255, 2258, 2365, 2370, 3861, 4337/2014, 1155, 1157, 2942, 2943, 3407/2015 κ.ά. Ολ. ΕλΣυν). Εξάλλου, με την 3603/2009 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (Α' 57), που ελήφθη κατά την ΡΙΔ' συνεδρίασή της στις 3 Απριλίου 2009, εγκρίθηκε απλώς η παρακράτηση ποσοστού 5% από τη βουλευτική αποζημίωση για ένα χρόνο υπέρ του Ταμείου Κοινωνικής Συνοχής, χωρίς να επιφέρει οποιαδήποτε μεταβολή στο Ζ' Ψήφισμα της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής (ΕλΣ 783, 908, 1245/2018, 1600/2020 κ.α.).

15. Επακολούθησε η 16345/2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (Α' 151), που ελήφθη ομόφωνα κατά την ΚΖ' συνεδρίασή της στις 18 Νοεμβρίου 2015. Ειδικότερα με την απόφαση αυτή, αφού λήφθηκαν υπόψη, πλην άλλων, τα Πρακτικά της Συνεδρίασης ΡΙΔ' της 1ης Απριλίου 2009 της Ολομέλειας της Βουλής, κατά την οποία είχε εγκριθεί ομόφωνα πρόταση του Προέδρου της Βουλής να μην παρακολουθήσει η βουλευτική αποζημίωση την αύξηση των αποδοχών του Προέδρου του Αρείου Πάγου κατ' εφαρμογή του ν. 3691/2008, αντικαταστάθηκε από 1.1.2016 το α' εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 1 του Ζ' Ψηφίσματος του 1975 και ορίστηκε ότι «Η βουλευτική αποζημίωση, όπως καθορίστηκε με την απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, που ελήφθη κατά τη Συνεδρίαση ΚΔ' της 22ας Δεκεμβρίου 1964 και όπως διατηρείται σε ισχύ, μειωμένη στο σύνολο των αποδοχών του Προέδρου του Αρείου Πάγου, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί πριν από την έναρξη ισχύος του νόμου

3691/2008, μειώνεται περαιτέρω κατά 10%, με μείωση του βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος (...)). Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι, κατόπιν της άτυπης αρχικώς αυτοδέσμευσης των βουλευτών, όπως αυτή αποτυπώνεται στα Πρακτικά της Συνεδρίασης ΡΙΔ΄ της 1ης Απριλίου 2009 της Ολομέλειας της Βουλής, να μη λαμβάνουν το πλήρες ποσό της δικαιούμενης βουλευτικής αποζημίωσης (ποσό ίσο με τις αναπροσαρμοσμένες αποδοχές του Προέδρου του Αρείου Πάγου δυνάμει του ν. 3691/2008), δεδομένης της δημοσιονομικής συγκυρίας της Χώρας, με την 16345/2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης προσδιορίστηκε με παραπομπή στις διαμορφωθείσες πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 3691/2008 συνολικές αποδοχές των Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων. Συνεπώς, από 1.1.2016 η βουλευτική αποζημίωση υπολογίζεται, καταρχήν, με βάση τα αριθμητικά μεγέθη του ν.3205/2003, ως αρχικώς ίσχυαν, μειωμένου όμως του ύψους του βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος σε ποσοστό 10% (βλ. ΕλΣυν ΙΙ Τμ. 2068/2016, 782, 783, 908, 1245/2018, 1591, 1592, 1593, 1600/2020, 1598/2021, 155, 1141, 1341/2022).

16. Εξ άλλου, ενόψει του ιδιαίτερου λειτουργικού status των βουλευτών ο κοινός νομοθέτης διαχρονικά τους είχε επιφυλάξει ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς [βλ. σχετ. ν. 4642/1930, «Περί Ιδρύσεως Ταμείου Ασφαλίσεως Βουλευτών και Γερουσιαστών» (Α΄ 146), πόροι του οποίου ήταν η κράτηση 5% επί της αποζημιώσεως, το ύψος δε του βοηθήματος οριζόταν σε τόσα εικοστά πέμπτα της βουλευτικής αποζημίωσης των τελευταίων δώδεκα μηνών, όσα τα έτη της συμμετοχής στο Ταμείου, α.ν. 1418/1950, «Περί επανυστάσεως του Ταμείου Ασφαλίσεως Βουλευτών» (Α΄ 239), πόροι του TAB ήταν η κράτηση 7% επί του ποσού της βουλευτικής αποζημίωσης, το ύψος δε της μηνιαίας σύνταξης αντιστοιχούσε σε τόσα εικοστά πέμπτα του ποσού της κατά τον προ της συνταξιοδότησης του τελευταίου μήνα βουλευτικής αποζημίωσης όσα και τα έτη της ασφαλίσεως, β.δ. 852/1961, «Περί Κωδικοποιήσεως εις ενιαίον κείμενο των περί Ταμείου Ασφαλίσεως Βουλευτών ισχυουσών διατάξεων» (Α΄ 213), με τις διατάξεις του οποίου αυξήθηκε η κράτηση σε 13% επί του ποσού της παρεχομένης σε κάθε ασφαλισμένο μηνιαίας αποζημίωσης, προβλέφθηκε δε ότι η σύνταξη καταβάλλεται εφόσον ο ασφαλισμένος έχει χρόνο ασφάλισης 12 ετών ανεξαρτήτως ηλικίας, ή έχει συμπληρώσει το 60^ο έτος της ηλικίας του και έχει χρόνο ασφάλισης οκτώ έτη, ή έχει εκλεγεί τέσσερις φορές, ή έχει συμπληρώσει το 62^ο έτος και έχει χρόνο ασφάλισης πέντε έτη, ενώ, το ποσό της μηνιαίας σύνταξης αντιστοιχούσε σε ίσα προς τα έτη ασφαλίσεως εικοστά πέμπτα του συνόλου των συντάξιμων αποδοχών κρατικού λειτουργού, βάσει των αποδοχών του οποίου καθορίζεται η βουλευτική αποζημίωση, ν.δ. 128/1973 (Α΄ 210), με τις διατάξεις του οποίου προβλέφθηκε ότι δικαιούνται συντάξεως εκ του Δημοσίου Ταμείου οι διατελέσαντες βουλευταί επί τέσσερα (4) πλήρη έτη, η σύνταξη δε συνίστατο σε ποσό ίσο προς το ¼ της σύνταξης Υπουργού, που έχει συνολικήν υπηρεσίαν τριών (3) ετών, προσαυξανόμενη κατά ποσοστό 3% για κάθε μήνα άσκησης του λειτουργήματος πέραν του τετάρτου (4^{ου}) έτους και μέχρι του δεκάτου (10^{ου}), και κατά ποσοστόν 1% έκαστον μήνα πέραν του δεκάτου έτους, ενώ, η σύνταξη μπορούσε να καταβληθεί από της συμπληρώσεως του 55^{ου} έτους της

ηλικίας, αδιακρίτως δε ηλικίας εφόσον έχουν συμπληρώσει πλήρη 10ετή υπηρεσία]. Ήδη δε οι βουλευτές που για πρώτη φορά αποκτούν το αξίωμα μετά την 1.1.2013 ασφαρίζονται για κύρια σύνταξη, πρόσθετη ασφάλιση και υγειονομική περίθαλψη, στους φορείς που ασφαλιζόνταν πριν την εκλογή τους στο αξίωμα αυτό και ο χρόνος της θητείας τους λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης στους φορείς αυτούς. [βλ. σχετ. παρ. 1Α της Υποπαρ. Β1 του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α' 222/12-11-2012), οι διατάξεις της οποίας ισχύουν από 1-1-2013, όπου ορίζεται «1.α. Οι διατάξεις των άρθρων 1 του ν. 91/1943 (Α' 129), 1 και 2 του ν.δ. 99/1974 (Α' 295) και της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 (Α' 265) παύουν να ισχύουν για όσους από τα αναφερόμενα σε αυτές πρόσωπα αποκτούν για πρώτη φορά την ιδιότητα του Βουλευτή ή του Δημάρχου, από την επομένη της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του παρόντος νόμου. Τα πρόσωπα αυτά ασφαρίζονται για κύρια σύνταξη, πρόσθετη ασφάλιση και υγειονομική περίθαλψη, στους φορείς που ασφαλιζόνταν πριν την εκλογή τους στα αξιώματα αυτά και ο χρόνος της θητείας τους λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης στους φορείς αυτούς. Σε περίπτωση που δεν υφίσταται προγενέστερη κατά τα ανωτέρω ασφάλιση, για τα εν λόγω πρόσωπα έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των παραγράφων 1, 2 και 3 του άρθρου 2 του ν. 3865/2010 (...)], και ως προς το δικαίωμα βουλευτικής σύνταξης στα κράτη μέλη της ΕΕ βλ. την από 1.2.2021 μελέτη με τίτλο «MEP's Pension Rights before and after the Members' Statute in 2009», αναρτηθείσα στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου].

17. Στο πλαίσιο αυτό, το ν.δ. 99/1974 «Περί συνταξιοδότησεως των Προέδρων ή Αντιπροέδρων Κυβερνήσεως, των Βουλευτών, ως και των οικογενειών αυτών» (Α' 295), με τις διατάξεις του οποίου κανονίστηκε η σύνταξη του ενάγοντος, ορίζει στο άρθρο 1 «Δικαιούνται εις ισόβιον σύνταξιν εκ του Δημοσίου Ταμείου: α) Οι Πρόεδροι και Αντιπρόεδροι Κυβερνήσεων περιβληθεισών ψήφον εμπιστοσύνης της Βουλής, εφ' όσον εις το αξίωμα τούτο συνεπλήρωσαν έξ (6) τουλάχιστον μήνας (...)], και στο άρθρο 2, ως αρχικώς ίσχυε, «1. Δικαιούνται ισοβίου συντάξεως εκ του Δημοσίου Ταμείου οι διατελέσαντες και εφ εξής διατελούντες Βουλευταί επί τέσσερα (4) τουλάχιστον πλήρη έτη, συνεχώς ή διακεκομμένως (...)], ενώ, με την παρ. 20 του άρθρου 20 του ν. 3513/2006 (Α' 265) προστέθηκε και δεύτερο εδάφιο όπου ορίζεται «Για τους Βουλευτές οι οποίοι είναι παντελώς τυφλοί, παραπληγικοί ή τετραπληγικοί, καθώς και όσοι πάσχουν από υπερφωσφατασαιμία ή από Βήτα ομόζυγο μεσογειακή ή δρεπανοκυτταρική ή μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία και υποβάλλονται σε μεταγγιση ή από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια τελικού σταδίου και υποβάλλονται σε αιμοκάθαρση ή περιτονοϊκή κάθαρση ή έχουν υποστεί μεταμόσχευση μυελού των οστών ή συμπαγών οργάνων (καρδιά, πνεύμονες, ήπαρ, πάγκρεας και νεφροί), εφόσον για τις περιπτώσεις αυτές συντρέχει ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%, αρκεί η συμπλήρωση δύο (2) πλήρων ετών συνεχούς ή διακεκομμένης βουλευτικής θητείας και η σύνταξή τους καταβάλλεται από της συμπληρώσεως του πεντηκοστού πέμπτου (55ου) έτους της ηλικίας τους, ανεξαρτήτως του χρόνου που απέκτησαν τη βουλευτική τους ιδιότητα. (...)]. Λογίζεται, άλλωστε, ως χρόνος βουλευτείας ολόκληρη η διάρκεια της βουλευτικής περιόδου για αγωνιστές της εθνικής σύνταξης, των οποίων ακυρώθηκε η εκλογή από το ειδικό συνταγματικό δικαστήριο, για έλλειψη νομίμων προσόντων του εκλογίμου, επειδή ήταν πολιτικοί κρατούμενοι ή

είχαν καταδικασθεί με κατηγορίες στηριζόμενες στα κοινωνικά τους φρονήματα, ενώ είχαν εκλεγεί και ανακηρυχθεί βουλευτές. Επίσης, στο χρόνο της βουλευτικής θητείας συνυπολογίζεται για την προσαύξηση της σύνταξης και ο χρόνος σε θέση εξωκοινοβουλευτικού Υπουργού, Αναπληρωτή Υπουργού, Υφυπουργού, καθώς και Γενικού Γραμματέα Βουλής, Υπουργικού Συμβουλίου και Υπουργείων, επί κοινοβουλευτικών κυβερνήσεων, προγενέστερος ή μεταγενέστερος της βουλευτικής θητείας, εφόσον ο χρόνος αυτός δεν χρησίμευσε ούτε θα χρησιμεύσει για θεμελίωση σύνταξης από οποιονδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης. Ο κατά προσαύξηση χρόνος του προηγούμενου εδαφίου σε θέση εξωκοινοβουλευτικού Υπουργού, αναπληρωτή Υπουργού και Υφυπουργού συνυπολογίζεται και για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης, εφόσον ο χρόνος της βουλευτικής θητείας είναι τουλάχιστον ίσος με τα τρία πέμπτα της πλήρους βουλευτικής περιόδου (άρθρο 2 παρ. 2). Ακολουθώντας, με τις διατάξεις του άρθρου 3 ν. 3670/2008 (Α' 117), ορίστηκε ότι για τους βουλευτές που αποκτούν για πρώτη φορά την ιδιότητα αυτή από την επομένη της έναρξης ισχύος του νόμου αυτού βουλευτική περίοδο, ο χρόνος βουλευτικής θητείας που προβλέπεται από τις διατάξεις του πρώτου και δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν.δ. 99/1974 ορίζεται σε οκτώ (8) και τέσσερα (4) έτη, αντίστοιχα. Περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ως άνω νομοθετήματος ορίστηκε «1. (...) 2. Το ποσόν της μηνιαίας συντάξεως των περί ων η παρ. 1 του άρθρου 2 του παρόντος ορίζεται εις το έν τέταρτον (1/4) των ογδοήκοντα εκατοστών (80%) του συνόλου των εκάστοτε συνταξίμων αποδοχών του Αρειοπαγίτου. Το κατά το προηγούμενον εδάφιον ποσόν προσαυξάνεται κατά ποσοστόν είκοσι πέντε τοις εκατόν (25%) δι' έκαστον επί πλέον πλήρες έτος βουλευτείας πέραν του δεκάτου έτους. Εν ουδεμία περιπτώσει το ποσόν της κατά τα ανωτέρω μηνιαίας συντάξεως δύναται να είναι ανώτερον των ογδοήκοντα εκατοστών (80%) των κατά την παρ. 2 του παρόντος συνταξίμων αποδοχών. 3. Ως συντάξιμες αποδοχαί, κατά τας διατάξεις του παρόντος, νοούνται ο βασικός μισθός μεθ' ολοκλήρου του επιδόματος ευδοκίμου παραμονής εν τω αυτώ βαθμώ και πολυετούς υπηρεσίας. 4. Αι εκάστοτε ισχύουσαι διατάξεις περί του ποσού της συντάξεως των οικογενειών των τακτικών δημοσίων υπαλλήλων εφαρμόζονται και επί των περί ων τα άρθρα 1 περ. γ' και 3 του παρόντος οικογενειών», στη συνέχεια δε η παράγραφος 2 του ως άνω άρθρου αντικαταστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 29 του ν. 1694/1987 (Α' 35-διόρθ. σφαλμ. Α' 42) ως εξής: «2. Το ποσό της μηνιαίας σύνταξης των προσώπων της παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν.Δ. 99/1974 ορίζεται στο ένα τέταρτο του συνόλου της βουλευτικής αποζημίωσης που καταβάλλεται εκάστοτε. Το ποσό αυτό προσαυξάνεται κατά ποσοστό 25 τοις εκατό για κάθε πλήρες έτος βουλευτείας μέχρι το δέκατο έτος και κατά ποσοστό 10 τοις εκατό για κάθε επί πλέον πλήρες έτος βουλευτείας πέραν του δεκάτου έτους. Σε καμμία περίπτωση το ποσό της μηνιαίας σύνταξης δεν μπορεί να είναι ανώτερο του 80 τοις εκατό του συνόλου της βουλευτικής αποζημίωσης». Εξ άλλου, με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του ν.δ/τος 99/1974 ορίστηκε «Η κατά το προηγούμενον άρθρον σύνταξις καταβάλλεται εις μεν τους μετά την έναρξιν της ισχύος του παρόντος νόμου διατελούντας υπό τινα των εν άρθρ. 1 και 2 αυτού ιδιοτήτων από της επιούσης της αποχωρήσεως αυτών εκ της θέσεως των, εξαιρέσει των μη συμπληρωσάντων το 55^{ον} έτος της ηλικίας των Βουλευτών, εις ους η σύνταξις

επιβάλλεται από της συμπλήρωσής του έτους τούτου, εις δε τους προ της ενάρξεως της ισχύος του νόμου τούτου διατελέσαντας υπό τινα των εν λόγω ιδιοτήτων, από της δημοσιεύσεως μεν αυτού, εφόσον δικαιούχοι ταύτης τυγχάνουν Πρόεδροι ή Αντιπρόεδροι Κυβερνήσεων αφ ης διακόπτεται και η τυχόν καταβαλλομένη αυτοίς αποζημίωσις, λόγω εξόδων παραστάσεως, από 1^{ης} δε Οκτ. 1974, εφόσον δικαιούχοι τυγχάνουν Βουλευταί, έχοντες ήδη ανεγνωρισμένον δικαίωμα συντάξεως εκ του καταργηθέντος Ταμείου Ασφαλίσεως Βουλευτών ή εκ του Δημοσίου, επιφυλασσομένων εν πάση περιπτώσει και των διατάξεων του άρθρ. 60 του Α.Ν. 1854/51. Η συμπλήρωσις του κατά το προηγούμενον εδ. 55^{ου} έτους της ηλικίας των Βουλευτών λογίζεται γενομένη την 31^{ην} Δεκ. του έτους καθ ο συμπληρούται τούτο» [βλ. και ύστερες ρυθμίσεις άρθρων 3 και 18 του ν. 2084/1992 (Α' 165) για όσους εκλέχθηκαν μετά την 1.1.1993, Υποπαράγραφο Β1 παρ. 1 περ. ι της Παραγράφου Β του ν. 4093/2012 (Α' 222) για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μετά την 1.1.2013]. Περαιτέρω, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 6 του ν.δ/τος 99/1974 «1. Αι κατά το παρόν Νομοθετικόν Διάταγμα, συντάξεις, περιλαμβανομένων και των περιών τα άρθρα 2 παρ. 4 και 5 παρ. 3 και 4 αυτού, κανονίζονται παρά της Υπηρεσίας Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, εφαρμοζομένων εν τω κανονισμώ τούτω των διατάξεων του Α.Ν. 599/1968 "Περί της διαδικασίας κανονισμού των συντάξεων του Δημοσίου (...)», ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 7 αυτού «Δια θέματα αναφερόμενα εις την υπό του παρόντος συνταξιοδότησιν και μη ρυθμιζόμενα υπ' αυτού, εφαρμόζονται αναλόγως αι διατάξεις του Α.Ν. 1854/1951, ως ετροποποιήθη και συνεπληρώθη μεταγενεστέρως».

18. Με τις διατάξεις αυτές θεσπίστηκε ειδικό σύστημα απονομής και υπολογισμού της σύνταξης των φορέων της εκτελεστικής και νομοθετικής λειτουργίας, το οποίο προσιδιάζει αποκλειστικά στον τρόπο ανάδειξης στο αξίωμα των Προέδρων ή Αντιπροέδρων Κυβερνήσεως, καθώς και στον τρόπο εκλογής των βουλευτών. Το σύστημα αυτό, το οποίο ιστορικά και δογματικά συνδέεται με την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία του βουλευτή, συνιστά ένα ιδιότυπο συνταξιοδοτικό καθεστώς [ΟΛΕΛΣ 1316/2001, πρβλ. απόφ. της 18.10.2011 του Γενικού Δικαστηρίου, Τ-430/09, Johh Rubert Purvis κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 59, απόφ. της 15.7.2015, Τ-115/13, Gert-Jan Dennekamp κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σκ. 122, πρβλ. BVerfG Απόφαση της 21.10.1971 (2 BvR 367/69), Rn. 32, Διάταξη n. 25211/10.11.2020 του Corte Suprema di Cassazione, Sez. Unite Civile και Απόφαση n. 18265/7.5 -8.7.2019 του ιδίου δικαστηρίου, πρβλ. U.S. Congress, Senate Special Committee on the Organization of Congress, Legislative Reorganization Act of 1946, report to accompany S. 2177, 79th Cong., 2nd sess., May 31, 1946, S.Rept. 79-1400 (Washington: GPO, 1946), p. 9., όπου το αντίστοιχο δικαίωμα σύνταξης αναφέρεται ως κίνητρο που εξυπηρετεί τον θεμιτό σκοπό της ανανέωσης των μελών]. Επειδή δε ο πυρήνας του συστήματος αυτού εντοπίζεται στην ειδική λειτουργική σχέση των Βουλευτών με το Κράτος, ο νομοθέτης όρισε ως υπόχρεο προς καταβολή της σύνταξης το Δημόσιο, κατ' αντιστοιχία προς το σύστημα των συνταξιούχων δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, καθώς και των εξομοιούμενων προς αυτούς κατηγοριών και όσων έλκουν κατά νόμο από αυτούς δικαίωμα σύνταξης, το οποίο, παρά τις όποιες δευτερεύουσες εξαιρέσεις και

αποκλίσεις, όπως διαχρονικά οργανώθηκε από τον νομοθέτη, σε εκτέλεση των σχετικών συνταγματικών ρυθμίσεων, οργανώθηκε στο πρότυπο των συστημάτων επαγγελματικής ασφάλισης. Και τούτο καθόσον τα συστήματα αυτά αφορούν σε ιδιαίτερες κατηγορίες εργαζομένων, όπως οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί, στο πλαίσιο δε αυτών η συνταξιοδοτική παροχή καταβάλλεται λόγω της ειδικής σχέσης των δικαιούχων με τον εργοδότη, αποτελώντας όρο της απασχόλησής τους, ενώ, για την απονομή της και τον καθορισμό του ύψους της εφαρμόζονται κανόνες συνδεδεμένοι με την ιδιοτυπία της σχέσης δημοσίου δικαίου που συνδέει το δημόσιο λειτουργό, υπάλληλο και στρατιωτικό με την υπηρεσία, οι δε καταβαλλόμενες στο πλαίσιο του συστήματος αυτού συνταξιοδοτικές παροχές, ως αμοιβές, συνδεδεμένες με τις αποδοχές της ενεργού υπηρεσίας, εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο της Οδηγίας 2000/78/EK του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, «για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία», ΕΕ L 303, σ. 16 (βλ. ΕλΣ Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, 4324/2014, 1571/2011, ΕλΣ 957/2021, Πρακτ. Ολ. 9ης Γεν. Συν/σης της 27.5.2015, απόφ. ΔΕΕ της 15.1.2019, C-258/17, Ε.Β. κατά Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter BVA, σκ. 45, της 21.1.2015, C- 529/13 Georg Felber κατά Bundesministerin für Unterricht, Kunst und Kultur, σκ. 20 έως 23, της 26.3.2009, C-559/07 «Επιτροπή κατά Ελλάδος», σκ. 31, 32, 42, 52, της 1.4.2008, C-267/06 «Tadao Maruko κατά Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen», αποφ. ΕΔΔΑ της 3.3.2011 «Klein κατά Αυστρίας», σκ. 57, της 2.2.2010 «Aizpurua Ortiz κλπ. κατά Ισπανίας», σκ. 38, της 22.10.2009 «Αποστολάκης κατά Ελλάδος», σκ. 29 και 35, απόφ. της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της 13.7.1988, «Sture Stigson»).

19. Ενόψει δε των ιδιαιτεροτήτων του καθεστώτος των βουλευτών σε σχέση με τους λοιπούς δημοσίους λειτουργούς, όπως, είναι ιδίως ο τρόπος με τον οποίο αναδεικνύονται και αποκτούν την αντίστοιχη ιδιότητα – εκλογή στη μία περίπτωση, διορισμός στην άλλη, η αβεβαιότητα περί τη συνεχή άσκηση του αντιστοίχου λειτουργήματος ή των εκ της κατεχομένης θέσεως καθηκόντων – μεταβολή της προτιμήσεως του εκλογικού σώματος στην μία περίπτωση, μονιμότητα στην άλλη, αλλά και του συνεπαγόμενου λόγω των ασυμβιβάστων του άρθρου 57 του Συντάγματος κινδύνου αποξένωσης, ακόμα και απώλειας της επαγγελματικής δραστηριότητας που ασκούσε ο βουλευτής πριν από την εκλογή, διαχρονικά ο νομοθέτης προσέδιδε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στο συνταξιοδοτικό σύστημα των φορέων της εκτελεστικής και νομοθετικής λειτουργίας. Ιδίως προέβλεπε ειδικούς όρους θεμελίωσης και υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, χωρίς η διαφοροποίηση αυτή να παραβιάζει την καθιερούμενη με τη διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1 του Συντάγματος ισότητα ενώπιον του νόμου, που επιβάλλει στον κοινό νομοθέτη να ρυθμίζει ομοιόμορφα τις σχέσεις των πολιτών που τελούν υπό τις αυτές ή παρόμοιες συνθήκες και να μη θεσπίζει αυθαίρετα ανισότητες (βλ. σκέψη 12 της παρούσας). Και τούτο, καθόσον η αρχή της ισότητας, δεν παραβιάζεται, ούτε αλλοιώνεται με τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών των οργάνων της εκτελεστικής και της νομοθετικής λειτουργίας, κατά τρόπο που διαφοροποιείται μερικά του τρόπου υπολογισμού εκείνων των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, αφού η εφαρμογή ειδικού συστήματος υπολογισμού των συντάξιμων αποδοχών των

οργάνων της εκτελεστικής και νομοθετικής λειτουργίας προσιδιάζει αποκλειστικά στις συνθήκες άσκησης του λειτουργήματός τους, στην εν γένει διαφορετική νομική και πραγματική τους κατάσταση (διαφορετικός τρόπος εκλογής και ανάδειξής τους) και στις ειδικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησής τους (χρόνος υπηρεσίας) που ρυθμίζονται κατά τρόπο διαφορετικό σε σχέση με κάθε άλλη κατηγορία λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου (ΕλΣυν Ολ. 1316/2001, 1136/2003, 1938/2009, πρβλ. ΕλΣυν 256/2021).

20. Ειδικότερα, με τις προπαρατεθείσες διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 θεσπίστηκαν διακριτές, σε σχέση με τους δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους, προϋποθέσεις θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος [ελάχιστος χρόνος βουλευτείας, όριο ηλικίας], οι οποίες, παρά τις ύστερες τροποποιήσεις, απορρέουν εγγενώς από το ιδίotypo αυτό καθεστώσ] το ιδίotypo αυτό συνταξιοδοτικό καθεστώς. Ειδικότερα, το ύψος της βουλευτικής σύνταξης υπολογίζεται κατά τρόπο αποκλίνοντα από τον αντίστοιχο των δικαστικών λειτουργών ή άλλης κατηγορίας λειτουργών του Δημοσίου, η δε καταβολή και το ύψος της σύνταξης δεν εξαρτάται από τυχόν καταβληθείσες ασφαλιστικές εισφορές. Προκειμένου, άλλωστε, να αντιστοιχούν οι συντάξιμες αποδοχές σε ύψος ανάλογο της βουλευτικής αποζημίωσης εισήχθη ο κανόνας της αναλογίας, με βάση τα έτη θητείας, της βουλευτικής σύνταξης προς την βουλευτική αποζημίωση (ΕλΣυν Ολ. 1136/2003). Σύμφωνα δε με τις ισχύουσες κατά τον κανονισμό της βουλευτικής σύνταξης του ενάγοντος διατάξεις, η μηνιαία βουλευτική σύνταξη αντιστοιχεί στο ένα τέταρτο του συνόλου της βουλευτικής αποζημίωσης που καταβάλλεται εκάστοτε, το οποίο προσανξάνεται κατά ποσοστό 25% για κάθε πλήρες έτος βουλευτείας μέχρι το δέκατο έτος και κατά ποσοστό 10% για κάθε επί πλέον πλήρες έτος βουλευτείας πέραν του δεκάτου έτους. Επιπλέον τίθεται ως ανώτατο όριο βουλευτικής σύνταξης το ποσό που αντιστοιχεί στο 80% της βουλευτικής αποζημίωσης.

21. Παρά τα προαναφερόμενα ιδιαίτερα δομικά χαρακτηριστικά του συνταξιοδοτικού καθεστώτος του ν.δ/τος 99/1974, η βουλευτική σύνταξη, η οποία κατά τα προεκτεθέντα συνιστά μία περιοδική χρηματική παροχή που καταβάλλεται, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 του ως άνω ν.δ/τος, ισοβίως από το Δημόσιο στους δικαιούχους μετά τη λήξη της εντολής, συνδέθηκε δε οργανωτικά με το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών διά της εφαρμογής των διατάξεων του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, συνιστά δημόσιου δικαίου δικαίωμα [πρβλ. άρθρο 2 παρ. 1 ν. 565/1977 «Περί της χορηγίας-συντάξεως του Προέδρου της Δημοκρατίας» (Α' 85), όπου ορίζεται ότι στους αποχωρήσαντες Προέδρους της Δημοκρατίας καταβάλλεται ισοβίως μηνιαία αποζημίωση λόγω εξόδων παράστασης, συναφώς βλ. ΝΣΚ 233/2017, πρβλ. επίσης απόφ. της 18.10.2011 του Γενικού Δικαστηρίου, T-430/09, Johh Rubert Purvis κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 61], το οποίο εμπίπτει στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος (πρβλ. απόφ. Γενικού Δικαστηρίου της 15^{ης} Οκτωβρίου 2020, T-389/19 έως T-394/19, T-397/19, T-398/19, T-403/19, T-404/19, T-406/19, T-407/19, T-409/19 έως T-414/19, T-416/19 έως T-418/19, T-420/19 έως T-422/19, T-425/19 έως T-427/19, T-429/19 έως T-432/19, T-435/19, T-436/19, T-438/19 έως T-442/19, T-444/19 έως T-446/19, T-448/19, T-450/19 έως T-454/19,

T-463/19 και T-465/19, Maria Teresa Corppo Gavazzi κλπ. κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 218), ως γεγεννημένη αξίωση, ενώ, προστατεύεται και ως νόμιμη προσδοκία βάσει της ως άνω συνταγματικής διάταξης σε συνδυασμό με τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (πρβλ. στο πνεύμα αυτό ΕλΣυν Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, II Τμ. 2076, 1176/2018). Περαιτέρω, εμπίπτει στο πεδίο προστασίας του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, ως στοιχείο της ειδικής νομικής σχέσης των βουλευτών με το Κράτος (πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ Κοκκίνης κατά Ελλάδα, απόφ. της 6.11.2008, σκ. 29, Ρεβελιώτης κατά Ελλάδα, απόφ. της 4.12.2008, σκ. 27, Αποστολάκης κατά Ελλάδα, απόφ. της 22.10.2009, σκ. 29, Khoniakina κατά Γεωργίας, απόφ. της 19.6.2012, σκ. 69 επ., Κωσταδήμας κατά Ελλάδα, απόφ. της 26.6.2012, σκ. 29, ΕλΣυν Ολ. 3023, 441/2012, 1031/2011, 984, 166, 26/2010 2274/1997).

22. Περαιτέρω, ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια, στο βαθμό που δεν επηρεάζονται ήδη θεμελιωμένα δικαιώματα, να τροποποιεί τους όρους απονομής της βουλευτικής σύνταξης [αύξηση του ελάχιστου χρόνου βουλευτείας και του ορίου ηλικίας, ενδ. βλ. άρθρο 3 παρ. 1 ν. 3670/2008 (Α' 117), με τις διατάξεις του οποίου αυξήθηκε ο ελάχιστος χρόνος βουλευτείας στα οκτώ έτη καθώς και άρθρο 18 ν. 2084/1992 (Α' 107) με τις διατάξεις του οποίου τροποποιήθηκε το ηλικιακό όριο]. Παράλληλα, ενόψει της κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος αξίωσης της πολιτείας για εκπλήρωση του χρέους εθνικής, κοινωνικής, ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης και προς διασφάλιση των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της δίκαιης αποταμίευσης για τις επόμενες γενεές, να επιβάλλει βάρη και στις βουλευτικές συντάξεις, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος, με ποικίλες μορφές (περικοπή του ύψους της σύνταξης, επιβάρυνση αυτής με εισφορές κ.ά., πρβλ. προπαρατεθείσα. απόφ. Γενικού Δικαστηρίου της 15.10.2020, T-389/19 κ.α. κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σκ. 191). Και τούτο χωρίς να απαιτείται η έκδοση απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής για την επιβολή αυτών, αφού με τις διατάξεις του άρθρου 63 παρ. 1 του Συντάγματος ο συνταγματικός νομοθέτης ρητώς επιτάσσει μόνο τον καθορισμό του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής. Ωστόσο, στο πλαίσιο αυτό, η αρχή της ισότητας στα δημόσια βάρη, υπό την έννοια του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος (βλ. σκέψη 13 παρούσας), απαιτεί τα βάρη αυτά που επιβάλλονται στο πλαίσιο της ειδικής αυτής συνταξιοδοτικής σχέσης, να τελούν σε συνάφεια τόσο προς το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς της κατηγορίας αυτής, όσο και προς τον σκοπό που επιδιώκει η νομοθετική παρέμβαση, ενόψει και του γενικότερου κανονιστικού πλαισίου. Απαιτείται, τέλος, αναλόγως της φύσης του επιβαλλόμενου βάρους, της διάρκειάς του, του διαρθρωτικού ή μη χαρακτήρα του, της έκτασης και της έντασης αυτού, να αιτιολογείται ειδικά η επιλογή της κατηγορίας αυτής, η σύνδεσή της με την εισαγόμενη ρύθμιση, η ιδιαίτερη ικανότητα συνεισφοράς της, ενόψει και των λοιπών βαρών που της έχουν επιβληθεί, η τήρηση μίας, κατ' αρχήν δίκαιης, ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού και των παρεμβάσεων στο ύψος της σύνταξης, με την εξέταση τυχόν εναλλακτικών λύσεων

(πρβλ. αποφ. Ειδ. Δικ. άρ. 88 παρ. 2 του Συντάγματος 1-4/2018, ΕλΣυν Ολ. 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, 4327/2014 και πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015).

23. Εξ άλλου, τα επιβαλλόμενα στις βουλευτικές συντάξεις βάρη πρέπει να μην αντιβαίνουν στις απορρέουσες από τα άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 Συντάγματος αρχές του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, της προσωπικής ευημερίας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, οι οποίες, κατά τα αναλυτικώς εκτιθέμενα στη σκέψη 11 της παρούσας, δεν επιτρέπουν την αιφνίδια μεταβολή ουσιωδών στοιχείων της σταθερά διαμορφωμένης νομικής και πραγματικής κατάστασης των συνταξιούχων, στη διατήρηση των οποίων είχαν δικαιολογημένα αποβλέψει κατά την διαμόρφωση του σχεδίου ζωής τους, μεταξύ άλλων, και κατά τον καθορισμό των συνθηκών και του επιπέδου διαβίωσής τους, παρά μόνο στο μέτρο που η μεταβολή αυτή δικαιολογείται από άλλες συρρέουσες και βαρύνουσες στο συγκεκριμένο πεδίο νομοθετικής παρέμβασης συνταγματικές αρχές και στο βαθμό που, ενόψει της αρχής της αναλογικότητας, τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των αρχών αυτών και των δικαιωμάτων ή των νομίμων προσδοκιών των θιγομένων από την μεταβολή του νομοθετικού καθεστώτος. Και τούτο πολλώ δε μάλλον καθόσον το ιδιότυπο κατά τα προεκτεθέντα ειδικό καθεστώς του ν.δ/τος 99/1974, παρά τις ύστερες τροποποιήσεις, εφαρμόστηκε επί δεκαετίες, με συνέπεια οι ρυθμίσεις του να προσλάβουν πάγιο χαρακτήρα, θεμελιώνοντας νόμιμες περιουσιακές προσδοκίες για όσους εντάσσονται σ' αυτό. Κατ' αναλογία προς τα ανωτέρω, ενόψει της διασύνδεσης του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης και της βουλευτικής σύνταξης, που έχει ως συνταξιοδοτικού περιεχομένου επακόλουθο την αναπροσαρμογή της καθοριζόμενης, σε ποσοστό επί της βουλευτικής αποζημίωσης, σύνταξης, σε περίπτωση νέου μειωτικού προσδιορισμού του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης, η επενέργεια της απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής επί θεμελιωμένων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων πρέπει να κείται εντός των ορίων που διαγράφουν οι ανωτέρω συνταγματικές αρχές [πρβλ. απόφ. Γενικού Δικαστηρίου της 15.10.2010, Τ-389/19 κ.α.. κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σκ. 181-182 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, βλ. όμως Conseil d'État απόφαση της 4^{ης} Ιουλίου 2003, No 254850, συναφώς βλ. ΕΔΔΑ απόφ. της 11.10.2005, Papon κατά Γαλλίας (αρ. προσφ. 344/04) πρβλ. επίσης ως προς την autodichia του ιταλικού δικαίου ΕΔΔΑ απόφ. της 28.4.2009, Savino κλπ. κατά Ιταλίας, (αρ. προσφυγής 17214/05, 203299/05, 42113/04), ιδίως σκ. 64, 78, 97 και γενικά ως προς την αυτονομία του Κοινοβουλίου βλ. μεταξύ ΕΔΔΑ απόφαση της 17.5.2016, Karácsorny κλπ κατά Ουγγαρίας σκ. 142-143, της 3.12.2009, Kart κατά Τουρκίας, σκ. 82-83, 93-94 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, πρβλ. ακόμα Conseil Constitutionnel, Décision n° 92-306 DC du 21 février 1992 ως προς τα όρια του δικαστικού ελέγχου καθώς και ΣτΕ 1311/2020]. Και τούτο ειδικότερα διότι η εκ μέρους του συνταγματικού νομοθέτη ανάθεση, στο πλαίσιο της εσωτερικής αυτονομίας της Βουλής, του καθορισμού του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ολομέλειας αυτής (ΕλΣυν Ολ. 4337/2014, ΕλΣ 1591-1593, 1600/2020), συνεπάγεται, καταρχήν, τον όλως οριακό δικαστικό έλεγχο της σχετικής απόφασης, αντίστοιχα, συνεπώς, σε οριακό δικαστικό έλεγχο υπόκεινται και οι αντανakλαστικές συνέπειες αυτής επί θεμελιωμένων συνταξιοδοτικών

δικαιωμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, σε περίπτωση νέου μειωτικού προσδιορισμού του ύψους βουλευτικής αποζημίωσης με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, ελέγχεται δικαστικά εάν καταδήλως ο νέος υπολογισμός της βουλευτικής σύνταξης, η οποία κατά τα προεκτεθέντα συνιστά δημοσίου δικαίου περιουσιακό δικαίωμα, εμπίπτει δε στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος και του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (βλ. ανωτέρω σκ. 26), αντιβαίνει ή μη στις απορρέουσες από τα άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 Συντάγματος και τις διατρέχουσες την ΕΣΔΑ αρχές του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου, της προσωπικής ευημερίας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας.

24. Στην υπό κρίση υπόθεση, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής η βασική σύνταξη του ενάγοντος, όπως το ύψος αυτής είχε διαμορφωθεί έως την έναρξη ισχύος των διατάξεων της προαναφερθείσας απόφασης (1.1.2016), μειώθηκε περαιτέρω, και ανήλθε στο ποσό των 4.108,03 ευρώ (σύμφωνα με το ενημερωτικό σημείωμα σύνταξης μηνός Δεκεμβρίου 2016, όπου και αποτυπώνεται το πρώτον η σχετική αναπροσαρμογή, βλ. επίσης ενημερωτικό σημείωμα σύνταξης μηνός Ιουνίου 2017, όπου αποτυπώνεται η τμηματική παρακράτηση της διαφοράς λόγω της αναδρομικής αναπροσαρμογής της σύνταξης τους ενάγοντος). Με την υπό κρίση αγωγή, ο ενάγων ζητεί (σκέψη 1) την επιδίκαση του ποσού των 22.174,92 ευρώ το οποίο αντιστοιχεί στη διαφορά συντάξεων που έλαβε από 1.1.2016 έως 31.12.2018 και αυτών που έπρεπε να λάβει εάν δεν είχε αναπροσαρμοσθεί η σύνταξή του κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής.

25. Συναφώς, ο ενάγων προβάλλει, κατ' εκτίμηση του περιεχομένου του οικείου δικογράφου και όπως οι σχετικοί λόγοι αναπτύσσονται με το υπόμνημα, ότι εσφαλμένως υπέλαβε η συνταξιοδοτική διοίκηση ότι η προναφερόμενη απόφαση της Ολομέλειας έχει ως συνέπεια την μειωτική αναπροσαρμογή των βουλευτικών συντάξεων. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του λόγου αυτού, ο ενάγων διατείνεται ότι από τη διατύπωση της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής συνάγεται ότι ουδόλως επέρχεται με αυτήν αποσύνδεση της βουλευτικής αποζημίωσης από τις εκάστοτε συνολικές αποδοχές Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων. Ωστόσο ο λόγος αυτός, κατά την κρίση του Τμήματος, πρέπει να απορριφθεί. Και τούτο διότι, όπως έγινε δεκτό προηγουμένως (σκέψη 15 της παρούσας) με την 16345/2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (Α' 151), που ελήφθη κατά την ΚΖ' συνεδρίασή της στις 18 Νοεμβρίου 2015, το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης προσδιορίστηκε με παραπομπή στις διαμορφωθείσες πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 3691/2008 συνολικές αποδοχές των Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων, ήτοι από 1.1.2016 η βουλευτική αποζημίωση υπολογίζεται με βάση τα αριθμητικά μεγέθη του ν.3205/2003, ως αρχικώς ίσχυαν, μειωμένου περαιτέρω του ύψους του βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος σε ποσοστό 10%. Συνέπεια της απόφασης αυτής, η οποία κατά προεκτεθέντα ισχύει από 1.1.2016, ήταν η μειωτική αναπροσαρμογή των βουλευτικών συντάξεων, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν.δ/τος 99/1974, αφού η βουλευτική σύνταξη αντιστοιχεί σε ποσοστό της βουλευτικής αποζημίωσης, ανάλογα με τα έτη βουλευτείας.

26. Εξ άλλου απορριπτέος είναι και ο έτερος λόγος της αγωγής με τον οποίο προβάλλεται ότι με τον προσδιορισμό του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης σε ποσό που υπολείπεται των εκάστοτε συνολικών αποδοχών Ανώτατου Δικαστικού Λειτουργού εισάγεται δυσμενής διάκριση σε βάρος των οργάνων της νομοθετικής λειτουργίας και ως εκ τούτου η επίμαχη απόφαση της Βουλής προσκρούει, κατά το μέρος αυτό, στα άρθρα 4 παρ. 1 και 5, καθώς και 26 παρ. 1 του Συντάγματος και τις απορρέουσες από τις διατάξεις αυτές αρχές της ισότητας και της διάκρισης των εξουσιών. Ειδικότερα, ο καθορισμός του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης συνιστά συνταγματικό προνόμιο του νομοθετικού σώματος, όπως ρητά ορίζεται στο άρθρο 63 του Συντάγματος (σκέψη 14 της παρούσας). Στο πλαίσιο αυτό, με την 16345/2015 ομόφωνη απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, η οποία σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη σκέψη 23 της παρούσας υπόκειται σε όλως οριακό δικαστικό έλεγχο, το νομοθετικό σώμα, αναγνωρίζοντας το θεσμικό του βάρος, επέλεξε ως μέτρο συμβολής για την αντιμετώπιση οικονομικής κρίσης και τη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας τη μείωση της βουλευτικής αποζημίωσης. Συνεπάγεται δε η μείωση της βουλευτικής αποζημίωσης την μειωτική αναπροσαρμογή των βουλευτικών συντάξεων, χωρίς, όμως, η επιβολή αυτής της μείωσης να αντιβαίνει στις απορρέουσες από τις διατάξεις των παρ. 1 και 5 του άρθρου 4 του Συντάγματος αρχές της ισότητας ενώπιον του νόμου και της ισότητας στα δημόσια βάρη. Και τούτο καθόσον, ενόψει του ιδιότυπου συνταξιοδοτικού status των βουλευτών και δη των ειδικών όρων απονομής και υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, η συγκεκριμένη κατηγορία συνταξιούχων διαφοροποιείται κατά τούτο από τις λοιπές κατηγορίες συνταξιούχων, οι οποίες προφανώς δεν υπέστησαν την αντίστοιχη μείωση (σκέψεις 19- 20 της παρούσας). Αντίστοιχα, ενόψει και της ευχέρειας του νομοθέτη να επιβάλλει στις βουλευτικές συντάξεις βάρη με ποικίλες μορφές, κατ' επιταγή της κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος αξίωσης της πολιτείας για εκπλήρωση του χρέους εθνικής, κοινωνικής, ενδογενεακής και διαγενεακής αλληλεγγύης και προς διασφάλιση των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της δίκαιης αποταμίευσης για τις επόμενες γενεές, η διασύνδεση της βουλευτικής αποζημίωσης με την βουλευτική σύνταξη συνιστά επαρκή δικαιολογητικό λόγο για την επιλογή της κατηγορίας αυτής ως αποκλειστικά βαρυνόμενης, χωρίς τούτο να αντιβαίνει στην αρχή της ισότητας στα δημόσια βάρη (σκέψη 22 της παρούσας). Πέραν των ανωτέρω, με την προαναφερόμενη απόφαση Ολομέλειας της Βουλής δεν επήλθε λειτουργική αποσύνδεση του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης από τις αποδοχές των δικαστικών λειτουργών, αλλά προσδιορίστηκε το ύψος αυτής με παραπομπή στα αριθμητικά μεγέθη του ν.3205/2003, ως αρχικώς ίσχυαν, μειωμένου περαιτέρω του ύψους του βασικού μισθού και του χρονοεπιδόματος σε ποσοστό 10%, χωρίς τούτο προφανώς να προσκρούει, παρά τα αντιθέτου προβαλλόμενα από τον ενάγοντα, στα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 και 26 παρ. 1 του Συντάγματος και τις απορρέουσες από τις διατάξεις αυτές αρχές της ισότητας και της διάκρισης των εξουσιών. Υπό το πρίσμα αυτό εξεταστέα παρίσταται μόνο η επενέργεια της απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής επί θεμελιωμένων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, και δη πρέπει να εξεταστεί εάν η μειωτική αναπροσαρμογή της βουλευτικής σύνταξης, κατ' εφαρμογή της 16345/2015

απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, αντίκειται, όπως προβάλλει ο ενάγων, στις συνταγματικές αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, καθώς και στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

27. Ειδικότερα, όσον αφορά την επικαλούμενη από τον ενάγοντα παραβίαση των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η οποία επιβάλλει να είναι οι κανόνες δικαίου σαφείς και ακριβείς, σκοπεύει δε να διασφαλίσει την προβλεψιμότητα των καταστάσεων και των εννόμων σχέσεων, επισημαίνεται ότι από τις διατάξεις του ν.δ/τος 99/1974 προκύπτει με σαφήνεια η διασύνδεση της βουλευτικής αποζημίωσης με την βουλευτική σύνταξη (σχετ. σκέψεις 6, 20, 23 της παρούσας). Συνεπώς, το νομοθετικό πλαίσιο με βάση το οποίο κανονίστηκε η σύνταξη του ενάγοντος προβλέπει, χωρίς αμφισημίες, ότι η μεταβολή του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης έχει ως συνταξιοδοτικού περιεχομένου επακόλουθο την αναπροσαρμογή της βουλευτικής σύνταξης. Περαιτέρω, στο πλαίσιο εξέτασης του αυτού λόγου πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι με την 16345/2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής η βουλευτική αποζημίωση διαμορφώθηκε το έτος 2016 στο ποσό των 5.135,04 ευρώ. Ως εκ τούτου η αναπροσαρμογή της βασικής σύνταξης του ενάγοντος, έχουσα ως βάση υπολογισμού το ως άνω ποσό, έχει περιορισμένη ένταση, συνακόλουθα ζήτημα παραβίασης της αρχής της αναλογικότητας και του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. δεν τίθεται.

28. Κατόπιν αυτών η ένδικη αγωγή, κατά το μέρος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος λόγω της μειωτικής αναπροσαρμογής της σύνταξής του κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, είναι απορριπτέα.

29. Περαιτέρω, λόγω της από το Σύνταγμα υποχρέωσης διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (βλ. σκέψη 10 της παρούσας) και της παράλληλης υποχρέωσης του Κράτους να τηρεί τις απορρέουσες από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ν. 3671/2008, Α' 129) δεσμεύσεις (βλ. μεταξύ άλλων άρθρο 119 παρ. 3 ΣΛΕΕ για την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν υγιή δημόσια οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών και άρθρο 126 ΣΛΕΕ για την αποφυγή υπερβολικών ελλειμμάτων και την τήρηση δημοσιονομικής πειθαρχίας εκ μέρους των κρατών μελών), θεσπίστηκαν κατ' αρχάς οι νόμοι 3833/2010 και 3845/2010 [βλ. σχετικώς και τη 2010/182 απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 16ης Φεβρουαρίου 2010 (L 83/13), με την οποία διαπιστώθηκε η κατάσταση υπερβολικού ελλείμματος στην οποία είχε περιέλθει η Ελληνική Δημοκρατία και η ανάγκη λήψης μέτρων για τη μείωσή του]. Με τους νόμους αυτούς και κατ' επίκληση της ραγδαίας οικονομικής κρίσης ελήφθησαν άμεσα και επείγοντα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής για την εξοικονόμηση πόρων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, μεταξύ των οποίων και μειώσεις των αποδοχών και των συντάξεων του Δημοσίου, καθώς και των συντάξεων των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης. Στο δεύτερο εκ των ανωτέρω νομοθετημάτων (ν. 3845/2010) προσαρτήθηκαν ως Παραρτήματα III και IV, αντιστοίχως, το «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής - 3 Μαΐου 2010» και το «Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις

Οικονομικής Πολιτικής - 3 Μαΐου 2010», που αποτελούν τα δύο από τα τρία μέρη, από τα οποία απαρτίζεται το υπογραφέν στις 3.5.2010 «Μνημόνιο Συνεννόησης» (Memorandum of Understanding). Από τις αιτιολογικές εκθέσεις των ως άνω νόμων και των νόμων που επακολούθησαν [βλ. ν. 3847/10 «Επανακαθορισμός των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδείας για τους συνταξιούχους και βοηθηματούχους του Δημοσίου» (Α' 67), ν. 3863/2010 «Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις» (Α' 115), ν. 3865/2010 «Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις» (Α' 120), ν. 3985/2010 «Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (Α' 151) και ν. 3986/2011 «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (Α' 152)] διαπιστώνονται, μεταξύ άλλων, η οξεία και βαθιά δημοσιονομική κρίση την οποία διέρχεται η χώρα, το υπέρογκο δημόσιο χρέος και η επιτακτική ανάγκη λήψης μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής, οι παθογένειες και η μη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, στην οποία συμβάλλει και η γήρανση του πληθυσμού σε συνδυασμό με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, η ανάγκη λήψης μέτρων άμεσης απόδοσης αλλά και διαρθρωτικών, για την εξοικονόμηση πόρων αλλά και τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, η υπέρμετρη επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού με τη συνταξιοδοτική δαπάνη (σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 3865/2010 το συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων υπαλλήλων απορροφούσε πάνω από το 10% των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού), η οποία έβαινε διαρκώς αυξανόμενη (βλ. αιτιολογική έκθεση του ν. 3895/2010) και η ανάγκη απελευθέρωσης πόρων και για άλλες λειτουργίες του κράτους.

30. Στο πλαίσιο αυτό, με τις ρυθμίσεις του άρθρου 38 του ν.3863/2010 «Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις» (Α' 115), όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 2 παρ. 9 του ν. 4024/2011 (Α' 226) και τροποποιήθηκε με το άρθρο 30 παρ. 4 του ν. 4075/2012 (Α' 89) και το άρθρο 29 παρ. 2 του ν. 4325/2015 (Α' 47), ορίστηκε ότι: (i) από 1.8.2010 θεσπίζεται ΕΑΣ, η οποία τηρείται σε Λογαριασμό με οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια, στο Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών, σκοπός του οποίου είναι, μέχρι τις 31.12.2018, η κάλυψη ελλειμμάτων των κλάδων κύριας σύνταξης των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης καθώς και η χρηματοδότηση του Προγράμματος «Πρόγραμμα κατ' οίκον φροντίδας συνταξιούχων (παρ. 1). (ii) Η ΕΑΣ παρακρατείται μηνιαία κατά την καταβολή της σύνταξης από τις συντάξεις κύριας ασφάλισης των συνταξιούχων του Δημοσίου, ΝΑΤ και των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και καθορίζεται α. Για συντάξεις από 1.400,01 € έως 1.700,00 €, ποσοστό 3%. β. Για συντάξεις από 1.700,01 € έως 2.000,00 €, ποσοστό 6%. γ. Για συντάξεις από 2.000,01 € έως 2.300,00 €, ποσοστό 7%. δ. Για συντάξεις από 2.300,01 € έως 2.600,00 €, ποσοστό 9%. ε. Για συντάξεις από 2.600,01 € έως 2.900,00 €, ποσοστό 10%. στ. Για συντάξεις από 2.900,01 € έως 3.200,00 €, ποσοστό 12%. ζ. Για συντάξεις από 3.200,01 € έως 3.500,00 €, ποσοστό 13%. η. Για συντάξεις από 3.500,01 € και άνω, ποσοστό 14% [παρ. 2, όπως τα ποσοστά αναπροσαρμόστηκαν με το άρθρο 44 του ν. 3986/2011, Α' 152]. (iii) Μετά την

1.1.2019 τα ποσά της ΕΑΣ μεταφέρονται και αποτελούν έσοδο του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών (παρ. 7). (iv) Από τον Λογαριασμό της ΕΑΣ που τηρείται στο Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών δύνανται να μεταφέρονται ποσά μέχρι του ύψους των τριάντα πέντε εκατομμυρίων ευρώ ετησίως για τη χρηματοδότηση και υλοποίηση προγραμμάτων «Πρόγραμμα κατ' οίκον φροντίδας συνταξιούχων» (παρ. 8). Περαιτέρω, με το άρθρο 11 του ειδικού, κατ' επιταγή του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, ν.3865/2010 «Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις» (Α'120), όπως η παράγραφος 2 αυτού τροποποιήθηκε από 1.8.2011 με την παράγραφο 10 του άρθρου 44 του ν. 3986/2011 και ακολούθως από 1.8.2011 με την παράγραφο 13 του άρθρου 2 του ν. 4002/2011 (Α' 180) ορίστηκε: «1. Από 1.8.2010 θεσπίζεται Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ) η οποία τηρείται σε λογαριασμό με οικονομική αυτοτέλεια, στο Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ), το οποίο συστάθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 149 του ν. 3655/2008 (Α' 58). Σκοπός του λογαριασμού είναι η κάλυψη ελλειμμάτων των κλάδων κύριας σύνταξης Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (Φ.Κ.Α.). 2. α. Η ΕΑΣ παρακρατείται μηνιαία από τις συντάξεις που καταβάλλονται από το Δημόσιο ως εξής: α) Για συντάξεις από 1.400,01 € έως 1.700,00 €, ποσοστό 3%. β) Για συντάξεις από 1.700,01 € έως 2.000,00 €, ποσοστό 6%. γ) Για συντάξεις από 2.000,01 € έως 2.300,00 €, ποσοστό 7%. δ) Για συντάξεις από 2.300,01 € έως 2.600,00 €, ποσοστό 9%. ε) Για συντάξεις από 2.600,01 € έως 2.900,00 €, ποσοστό 10%. στ) Για συντάξεις από 2.900,01 € έως 3.200,00 €, ποσοστό 12%. ζ) Για συντάξεις από 3.200,01 € έως 3.500,00 €, ποσοστό 13%. η) Για συντάξεις από 3.500,01 € και άνω, ποσοστό 14%. β. Για τον προσδιορισμό του συνολικού ποσού της σύνταξης της προηγούμενης περίπτωσης της παραγράφου αυτής, λαμβάνεται υπόψη το ποσό της μηνιαίας σύνταξης, καθώς και τα συγκαταβαλλόμενα με αυτή ποσά του επιδόματος εξομάλυνσης του άρθρου 1 του ν. 3670/2008 (ΦΕΚ 117 Α') και της τυχόν προσωπικής και αμεταβίβαστης διαφοράς. 3. α. Για την πρώτη κατηγορία το ποσό της σύνταξης μετά την παρακράτηση της εισφοράς δεν μπορεί να υπολείπεται των χιλίων τετρακοσίων ευρώ (1.400 €). β. (...) 5. Τα ποσά που παρακρατούνται με ευθύνη του Δημοσίου αποδίδονται στον Λογαριασμό του ΑΚΑΓΕ το αργότερο μέχρι το τέλος του επομένου, από την παρακράτηση, μήνα. 6. (...)».

31. Με τη 244/2017 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου επί υπόθεσης πολιτικού συνταξιούχου (βλ. συναφώς και την αντιστοίχου περιεχομένου επί υπόθεσης στρατιωτικού συνταξιούχου ΕλΣυν Ολ. 32/2018), κρίθηκε, με τη διαδικασία της πρότυπης δίκης (άρθρο 108Α παρ. 1 του π.δ/τος 1225/1981), ότι η επιβολή σε βάρος των συνταξιούχων του Δημοσίου, εισφοράς αλληλεγγύης, με τις διατάξεις των άρθρων 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010, ως πάγιου πόρου υπέρ των φορέων κοινωνικής ασφάλισης (Φ.Κ.Α.) και συνακόλουθα τόσο η επαύξηση αυτής όσο και η μερική μεταβολή του προορισμού της για προνοιακούς σκοπούς, με τις ρυθμίσεις των άρθρων 44 παρ. 10 του ν. 3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011, 2 παρ. 9 του ν. 4024/2011 και 30 παρ. 3 και 4 του ν. 4075/2012, αντίκεινται προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 4 παρ. 1 και 5, 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές για τις εξής τέσσερεις επάλληλες, αυτοτελείς και συρρέουσες βάσεις: α) οι συνταξιούχοι του

Δημοσίου εντάσσονται σε αυτοτελές και διακριτό κατά το Σύνταγμα ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς και δεν συνάδει προς τις ανωτέρω διατάξεις και αρχές η επιβάρυνσή τους με εισφορά για την ενίσχυση του κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος από το οποίο δεν αντλούν άμεση ωφέλεια, β) η αιφνίδια σύνδεσή τους με τα ελλείμματα συνταγματικά διακριτού κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος αντίκειται στις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, γ) η μονομερής επίρριψη του διαταμειακού αυτού βάρους στην κατηγορία των συνταξιούχων, χωρίς ειδική αιτιολόγηση των όρων επιβολής της και της κλιμάκωσης αυτής σε σχέση με τον ενεργό πληθυσμό, αντιβαίνει στις αρχές της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών, της κοινωνικής αλληλεγγύης και της αναλογικότητας και δ) στον βαθμό που η εν λόγω εισφορά έχει διαρθρωτικό χαρακτήρα και αφορά στην ενίσχυση του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, δεν έχει συνταχθεί η επιβαλλόμενη από τα άρθρα 4 παρ. 5 και 22 παρ. 4 του Συντάγματος αναλογιστική/οικονομική μελέτη. Περαιτέρω, με την ίδια απόφαση της Ολομέλειας, μετά από τη στάθμιση αφενός των διακυβευόμενων περιουσιακής φύσης ατομικών δικαιωμάτων [άρθρα 17 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ], αφετέρου της συνταγματικώς κατοχυρωμένης αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, υπό το φως των άρθρων 100 παρ. 4 και 5 του Συντάγματος και 66 παρ. 8 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, τα αποτελέσματα της περί αντισυνταγματικότητας κρίσης μετατέθηκαν από τη δημοσίευση της ως άνω απόφασης, δηλαδή από 8.2.2017 και εφεξής. Κατά συνέπεια, με την επιφύλαξη των ενδίκων βοηθημάτων που είχαν ήδη ασκηθεί και εκκρεμούσαν ενώπιον του Δικαστηρίου μέχρι την ως άνω ημερομηνία, δεν υφίσταται βάση για την άσκηση νέων αγωγών προς ικανοποίηση των αξιώσεων που έχουν γεννηθεί από την ίδια αιτία μέχρι του χρόνου αυτού. Επί του σκέλους δε αυτού της απόφασης, με την από 12.2.2019 απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην υπόθεση Κ. Φραντζεσκάκη και λοιποί κατά Ελληνικού Δημοσίου (αρ. προσφ. 57275/17) κρίθηκε ότι δεν παραβιάστηκαν οι διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 1 και 14 της ΕΣΔΑ (βλ. συναφώς και ΕΛΣ II Τμ. 1688/2021).

32. Στο ίδιο, άλλωστε, πλαίσιο, η Ολομέλεια, αποφαινόμενη κατ' αναίρεση αλλά επί νομικού ζητήματος που επίσης έχει γενικότερη εμβέλεια, έκρινε, με την 1821/2021 απόφασή της, ότι μετά τη δημοσίευση της απόφασης 244/2017, ήτοι από 8.2.2017 και εφεξής, δεν ελήφθησαν νομοθετικά ή διοικητικά μέτρα αναδρομικής συμμόρφωσης προς αυτήν, για το χρονικό πλαίσιο στο οποίο εκτεινόταν η κρίση της, όπως επιτάσσουν η αρχή του κράτους δικαίου, τα άρθρα 20 παρ. 1 και 95 παρ. 5 του Συντάγματος και το άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, από τα οποία, σε συνδυασμό με τα άρθρα 26 και 98 παρ. 1 περ. στ' του Συντάγματος, συνάγεται η υποχρέωση συμμόρφωσης των οργάνων της Πολιτείας προς τις δικαστικές αποφάσεις. Αντίθετα, όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 13 παρ. 1 του ν. 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας - Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού - συνταξιοδοτικού συστήματος -...» (Α' 85/12.5.2016) και 27 του ν. 4585/2018 (Α' 216), η εισφορά αυτή συνέχισε να παρακρατείται από τις συντάξεις της κατηγορίας αυτής,

προσαρμοσμένη στο νέο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων του συσταθέντος με τον πρώτο εκ των ανωτέρω νόμων Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης.

33. Ειδικώς δε για το ζήτημα της συμβατότητας της επίμαχης εισφοράς με το Σύνταγμα μετά τη θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016, η Ολομέλεια με την 504/2021 απόφασή της, που εκδόθηκε επί προδικαστικού ερωτήματος (108 Α παρ. 2 του π.δ/τος 1225/1981), επιβεβαίωσε τις ως άνω κρίσεις της (βλ. σκέψη 36 της παρούσας) για την αντίθεση των σχετικών διατάξεων περί επιβολής της εισφοράς προς τις οικείες υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές και για το χρονικό διάστημα από τη θέση σε ισχύ του ν. 4387/2016 έως και τις 31.12.2018, ήτοι για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η επίδικη εισφορά εξακολούθησε να καταβάλλεται για την κάλυψη ελλειμμάτων Φ.Κ.Α. και να καλύπτει παράλληλα προνοιακούς σκοπούς. Ειδικότερα, με την απόφαση αυτή κρίθηκε ότι η αντισυνταγματικότητα των οικείων διατάξεων περί επιβολής της εισφοράς δεν αίρεται για το διάστημα αυτό ακόμη και μετά τη σύμφωνη με το Σύνταγμα ρυθμιστικά διακριτή και λειτουργικά αυτοτελή ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στο ευρύτερο δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα και στο οργανωτικό σχήμα του ΕΦΚΑ και ήδη e- ΕΦΚΑ, που συντελέστηκε με τις διατάξεις των Κεφαλαίων Α και Β του ν. 4387/2016 (άρθρα 1 έως 3 και 4 έως 26), όπως αυτές αποσαφηνίστηκαν με τις γνησίως ερμηνευτικές και αναδρομικώς ισχύουσες, κατ' άρθρο 77 του Συντάγματος, ρυθμίσεις των άρθρων 19, 20, 21 και 22 του ν. 4670/2020, καθώς και των άρθρων 51, 53, 70 και 100 του ν. 4387/2016. Και τούτο, διότι κατά το εν λόγω διάστημα, δεν ενσωματώθηκε με συνεκτικότητα στη ριζική μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος που επήλθε με τον ως άνω νόμο και δεν αιτιολογήθηκε, σε συνάρτηση με την εν λόγω μεταρρύθμιση, η αναγκαιότητα διατήρησης της εισφοράς αυτής για τον σκοπό για τον οποίο θεσμοθετήθηκε ούτε η επιλογή των βαρυνομένων με την παρακράτησή της προσώπων, ενώ δεν τεκμηριώθηκε, ως στοιχείο της νέας συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης, η προσφορότητα και η αναγκαιότητά της ως προς τα βαρυνόμενα πρόσωπα, τη βάση υπολογισμού και την κλιμάκωσή της. Περαιτέρω, η Ολομέλεια με τη 1477/2021 απόφασή της, επίσης στο πλαίσιο προδικαστικού ερωτήματος, έκρινε ότι η παρακράτηση της ΕΑΣ από τις συντάξεις των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων για την ενίσχυση του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ), ήτοι Αποθεματικού Εθνικής Σύνταξης που σκοπεί στη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος, κατά το χρονικό διάστημα από την 1.1.2019 και εφεξής, δεν αντίκειται προς τα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 και 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές, συνακόλουθα δε και προς την ΕΣΔΑ, ως εκ της μεταβολής του προορισμού της ΕΑΣ. Ειδικότερα, από 1.1.2019, ο ειδικός λογαριασμός του προϊόντος της ΕΑΣ, από τον οποίον χρηματοδοτούνταν κατά το προηγούμενο χρονικό διάστημα έως 31.12.2018 ελλείμματα των ΦΚΑ, παύει να υφίσταται και τα ποσά του μεταφέρονται στο ΑΚΑΓΕ, σκοπός του οποίου δεν είναι η κάλυψη ελλειμμάτων των εν λόγω φορέων, αλλά η υπέρ του δημοσίου ασφαλιστικού συστήματος (ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών αφενός και αφετέρου του γενικού

κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος) συγκρότηση αποθεματικού, ως μέσου βιωσιμότητάς του ενόψει των αρχών της εθνικής κοινωνικής διαγενεακής αλληλεγγύης και αποταμίευσης, που κατ' αρχήν δικαιολογούν, στο πλαίσιο και του ευρέος περιθωρίου εκτίμησης του νομοθέτη, τόσο την επίρριψη του συνταξιοδοτικού αυτού βάρους στην παρούσα γενεά συνταξιούχων υπέρ της ασφάλισης των μελλοντικών γενεών όσο και τη βάση υπολογισμού και την κλιμάκωση της εισφοράς αναλόγως του ύψους της σύνταξης.

34. Στην υπό κρίση υπόθεση, ο ενάγων με την κρινόμενη αγωγή του ζητεί (σκέψη 1), κατόπιν μετατροπής του αγωγικού αιτήματος, να υποχρεωθεί το Ελληνικό Δημόσιο να του καταβάλει νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής το ποσό 6.000 ευρώ και να αναγνωριστεί η υποχρέωσή του να του καταβάλει το ποσό 156.646,33 ευρώ, ως αποζημίωση, κατά τα άρθρα 105 ΕισΝΑΚ και 914ΑΚ. Από το συνολικό δε ποσό των 162.646,33 ευρώ (156.646,33 ευρώ + 6.000 ευρώ), ποσό 49.102,36 ευρώ αντιστοιχεί στην Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ), που παρακρατήθηκε, όπως υποστηρίζει ο ενάγων, από τις συντάξιμες αποδοχές του κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.2012 έως 31.12.2018 κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 38 του ν. 3863/2010 και 11 του ν. 3865/2010, όπως τροποποιήθηκαν με τις διατάξεις των άρθρων 44 παρ. 10 του ν. 3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011.

35. Ως προς αυτό το σκέλος της αγωγής, που αφορά αξιώσεις ΕΑΣ, επισημαίνεται σε πρώτο επίπεδο ότι, παρά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συνταξιοδοτικού συστήματος των φορέων της εκτελεστικής και νομοθετικής λειτουργίας (ν.δ. 99/1974, όπως οι διατάξεις αυτού τροποποιήθηκαν και ισχύουν), και δη τους ειδικούς όρους απονομής και υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, η βουλευτική σύνταξη συνιστά δημοσίου δικαίου δικαίωμα, συνδέθηκε δε η καταβολή της οργανωτικά με το ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών διά της εφαρμογής των διατάξεων του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (σκ. 23-26). Περαιτέρω, ανεξαρτήτως εάν οι συνταξιούχοι βουλευτές υπάγονται στον αναφερόμενο στο άρθρο 4 του ν. 4387/2016 όρο «λειτουργοί της Βουλής», συναφώς αν η υπαγωγή στον ΕΦΚΑ (ήδη e-ΕΦΚΑ) των συνταξιούχων βουλευτών είναι ή όχι αντίθετη προς το άρθρο 4 του Συντάγματος ή προς άλλες τυχόν συνταγματικές διατάξεις, καθώς και αν η αναφερόμενη στο τρίτο Μνημόνιο δέσμευση για ενοποίηση όλων των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης σε μία ενιαία οντότητα αφορά και το φορέα παροχής της σύνταξης των βουλευτών, ήτοι το Ελληνικό Δημόσιο, η ΕΑΣ επιβλήθηκε επί των βουλευτικών συντάξεων για τους ίδιους λόγους που επιβλήθηκε σε όσους λαμβάνουν κύρια σύνταξη από το Δημόσιο. Οι δε επίδικες αξιώσεις εκτείνονται έως 31.12.2018, ήτοι αφορούν χρονικό διάστημα κατά το οποίο η επίδικη εισφορά εξακολουθούσε να καταβάλλεται για την κάλυψη ελλειμμάτων Φ.Κ.Α. και να καλύπτει παράλληλα προνοιακούς σκοπούς. Συνεπώς, ενόψει και των αρχών της ασφάλειας δικαίου, και της ορθής και ισόνομης απονομής δικαιοσύνης, το Τμήμα θα ακολουθήσει τις κρίσεις των 244/2017, 504/2021 και 1821/2021 αποφάσεων της Ολομέλειας ως προς το ζήτημα της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων με τις οποίες επιβλήθηκε η ΕΑΣ, που αποτελούν τη νομική βάση και των επίδικων αξιώσεων, καθόσον η ιδιότητα και το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό status του βουλευτή δεν συνιστά, εν προκειμένω,

αποχρώντα λόγο που να επιβάλλει διαφορετική κρίση ενόψει των αρχών της αναλογικής – διαφοροποιητικής ισότητας.

36. Κατόπιν αυτών, η αγωγή αυτή, που έχει ασκηθεί μετά την δημοσίευση της 244/2017 (8.2.2017) κατά το σκέλος αυτής που αφορά σε αξιώσεις εκτεινόμενες σε χρονικό διάστημα πριν από τη δημοσίευσή της είναι κατά τούτο αβάσιμη, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά ανωτέρω (βλ. σκέψη 31 της παρούσας), αφού δεν προκύπτει εκ των στοιχείων του φακέλου, ούτε ο ενάγων επικαλείται ότι πριν από την ως άνω ημερομηνία είχε ασκηθεί και εκκρεμούσε άλλο ένδικο βοήθημα για την αμφισβήτηση της οικείας παρακράτησης. Αντιθέτως, η ίδια αγωγή καθ' ο μέρος αφορά σε αξιώσεις του χρονικού διαστήματος από 8.2.2017 έως 31.12.2018 παρίσταται νόμω βάσιμη. Και τούτο, διότι όπως έχει κριθεί με τις 244/2017, 32/2018, 1821/2021 και 504/2021 αποφάσεις της Ολομέλειας (βλ. αναλυτικά σκέψεις 31-33 της παρούσας), τις παραδοχές των οποίων υιοθετεί το παρόν Τμήμα και στην περίπτωση των συνταξιούχων βουλευτών, οι ως άνω διατάξεις, καθ' ο μέρος επιβλήθηκε με αυτές εισφορά αλληλεγγύης στις συντάξεις του Δημοσίου, είναι αντίθετες προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις αρχές της ισότητας στα δημόσια βάρη, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, που απορρέουν από τα άρθρα αυτά, όπως βασίμως προβάλλει ο ενάγων.

37. Περαιτέρω, η αξίωση αυτή, η οποία ανάγεται στο χρονικό διάστημα από 8.2.2017 έως 31.12.2018, δεν έχει υποκύψει σε παραγραφή, ως εκ του χρόνου άσκησης και ιδίως επίδοσης της υπό κρίση αγωγής, στις 31.12.2018 [σύμφωνα με τις .../31.12.2018 εκθέσεις επίδοσης του δικαστικού επιμελητή ... στο Ελληνικό Δημόσιο και τον ΕΦΚΑ, αντίστοιχα και βλ. άρθρο 75 παρ. 2 β του ΚΔΔ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 19 του ν. 3900/2010 (Α' 213) και εφαρμοζόταν αναλόγως βάσει του άρθρου 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006 και ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο άσκησης της αγωγής], αφού σε κάθε περίπτωση ασκήθηκε εντός της βραχύτερης εκ των προβλεπομένων διετούς παραγραφής [βλ. άρθρα 140 παρ. 1 και 5, 141 και 143 περ. α του ν. 4270/2014 (Α' 143), βλ. επί του ζητήματος της παραγραφής ΕλΣυν Ολ. 1975/2021].

38. Από τα προσκομιζόμενα δε ενημερωτικά σημειώματα συντάξεων από 8.2.2017 μέχρι 31.12.2018, προκύπτει ότι οι εν λόγω παρακρατήσεις ανέρχονταν μηνιαίως: α) από 8.2.2017 έως 30.9.2017 στο ποσό των 611,80 ευρώ και συνολικά για το χρονικό αυτό διάστημα αντιστοιχεί ποσό 4.894,40 ευρώ (611,80 X 8 μήνες) και β) στο ποσό των 120,00 ευρώ, από 1.10.2017 έως 31.12.2018 και συνολικά για το χρονικό αυτό διάστημα αντιστοιχεί ποσό 1.800,00 ευρώ. Επομένως, προκύπτει συνολικό ποσό 6.694,40 ευρώ (4.894,40 + 1.800,00), το οποίο στερήθηκε παρανόμως ο ενάγων και του οφείλεται νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής. Το αίτημα, περαιτέρω, της αγωγής, κατ' εκτίμηση του δικογράφου της, να διακοπεί η παρακράτηση της ΕΑΣ από 1.1.2019 και εξής, είναι απορριπτέο ως απαράδεκτο, καθόσον αντικείμενο της αγωγής στη διοικητική δίκη μπορεί να είναι μόνο η καταψήφιση της αξιούμενης χρηματικής παροχής ή η αναγνώριση της αντίστοιχης

χρηματικής αξίωσης, η οποία πρέπει να είναι ορισμένη ως προς το ποσό της καθώς και ήδη γεγεννημένη κατά τον χρόνο άσκησης της αγωγής, αντιθέτως η διάπλαση έννομης σχέσης δημοσίου δικαίου δεν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο της αγωγής (βλ. ΕλΣυν II Τμ. 1689/2021, 1600/2019, 248/2016, 1320, 1337/2014, 1794/2013, 268/2003, III Τμ. 183/2017, πρβλ. ΣτΕ 212/1991), επιπλέον επισημαίνονται όσα κρίθηκαν με την προαναφερόμενη 1477/2021 απόφαση της Ολομέλειας για την εναρμόνιση της οικείας εισφοράς με υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις για το διάστημα από 1.1.2019 και εφεξής (βλ. σκέψη 33 της παρούσας).

39. Με τον ν. 4046/2012 (Α' 28) εγκρίθηκε το Σχέδιο του Μνημονίου Συνεννόησης (Memorandum of Understanding) μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος ως προαπαιτούμενο για την υπογραφή και τη θέση σε ισχύ των Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, τα σχέδια των οποίων επίσης εγκρίθηκαν με τον ίδιο νόμο και προσαρτήθηκαν σ' αυτόν ως Παράρτημα V (άρθρο 1 παρ. 1). Στο «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής», το οποίο προσαρτάται στον ν. 4046/2012 ως Παράρτημα V 1 (βλ. σελ. 696 επ. ΦΕΚ Α' 28) και στο οποίο περιγράφονται οι στόχοι, η στρατηγική και οι προοπτικές για την Ελληνική οικονομία, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Στόχοι, Στρατηγική και Προοπτικές. ... 7. Οι βασικές μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένων αυτών που έχουν καθοριστεί στη ΜΔΣ και στον προϋπολογισμό του 2012, περιλαμβάνουν: ... Εξορθολογισμός και καλύτερη στόχευση της κοινωνικής δαπάνης... Συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση. Δεδομένου του υψηλού μεριδίου συντάξεων στις δαπάνες της Ελληνικής κυβέρνησης, η μεγάλη εναπομείνουσα δημοσιονομική προσαρμογή θα πρέπει κατ' ανάγκη να περιλαμβάνει περαιτέρω προσαρμογές των συντάξεων. Αυτό θα το κάνουμε με τρόπο που θα προστατεύονται οι χαμηλοσυνταξιούχοι. Ως αρχικά μέτρα, για τη δημιουργία εξοικονομήσεων ύψους €300 εκατομμυρίων το 2012 θα: (i) υιοθετήσουμε ένα σχέδιο νόμου για να μεταρρυθμίσουμε τις επικουρικές συντάξεις, και θα (ii) επιφέρουμε αλλαγές στα συνταξιοδοτικά ταμεία με υψηλές μέσες συντάξεις που λαμβάνουν υψηλές επιχορηγήσεις από τον προϋπολογισμό...». Στο «Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής», το οποίο προσαρτάται στον ν. 4046/2012 ως Παράρτημα V 2 (βλ. σελ. 779 επ. ΦΕΚ Α', 28), αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στο κεφάλαιο 1 με τίτλο «Δημοσιονομική εξυγίανση» τα εξής: «Εκτέλεση του Προϋπολογισμού» Για το 2012, το ετήσιο πρωτογενές έλλειμμα γενικής κυβέρνησης δεν θα πρέπει να υπερβεί τα [2.063] εκατομμύρια Ευρώ ενώ για τα έτη 2013 και 2014 το πρωτογενές πλεόνασμα θα πρέπει να είναι τουλάχιστον της τάξεως των [3.600] εκατομμυρίων Ευρώ και [9.500] εκατομμυρίων Ευρώ αντιστοίχως. Πριν την πρώτη εκταμίευση του νέου προγράμματος, η Κυβέρνηση υιοθετεί τα ακόλουθα μέτρα, μέσω ενός συμπληρωματικού προϋπολογισμού και άλλων νομικών πράξεων: ... • Αλλαγές σε συνταξιοδοτικά ταμεία με κατά μέσο όρο υψηλές συντάξεις ή που λαμβάνουν υψηλές επιχορηγήσεις από τον προϋπολογισμό, με σκοπό την εξοικονόμηση τουλάχιστον 300 εκατομμυρίων Ευρώ ... 2.7 Ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού συστήματος: Πριν την εκταμίευση, η Κυβέρνηση προχωρά, μέσω ενός νόμου-

πλαίσιου, σε μια εις βάθος αναθεώρηση της λειτουργίας των δευτεροβάθμιων/επικουρικών δημόσιων συνταξιοδοτικών ταμείων. Σκοπός της αναθεώρησης είναι η σταθεροποίηση των δαπανών για συντάξεις, η εγγύηση της προϋπολογιστικής ουδετερότητας των εν λόγω ταμείων και η διασφάλιση της μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συστήματος. ... [1ο τρίμηνο του 2012] Η Κυβέρνηση θα μειώσει τις ονομαστικές επικουρικές συντάξεις από τον Ιανουάριο του 2012, με σκοπό την εξάλειψη των ελλειμμάτων... Η Κυβέρνηση θα διασφαλίσει ότι τα περιουσιακά στοιχεία της κοινωνικής ασφάλισης, συμπεριλαμβανόμενης και της ρευστότητας που προκύπτει από τη συνεχιζόμενη ανταλλαγή χρέους, θα επενδύονται σε έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου, καταθέσεις στο Υπουργείο Οικονομικών, ή οποιοδήποτε άλλο μέσο περιορίζει το δημόσιο χρέος.

4.1 ... Δεύτερον, έως τέλος Σεπτεμβρίου 2012, η κυβέρνηση θα προσαρμόσει τις συντάξεις (προστατεύοντας τους συνταξιούχους με χαμηλό εισόδημα) και θα προσαρμόσει τη βάση για την είσπραξη των εισφορών». Ως προς την χρηματοδότηση του κυβερνητικού προγράμματος, στο Μνημόνιο προβλέπεται ότι θα υπάρξει η χρηματοδοτική στήριξη τόσο από Ευρωπαίους Εταίρους της Ελλάδας, όσο και από το ΔΝΤ, καθώς και η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα «με τη μορφή μιας ολοκληρωμένης διαδικασίας αναδιάρθρωσης χρέους».

40. Στο πλαίσιο αυτό, ο ν. 4051/2012 «Ρυθμίσεις συνταξιοδοτικού περιεχομένου και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις εφαρμογής του Μνημονίου Συνεννόησης του ν. 4046/2012» (Α' 40), ορίζει, στο άρθρο 1, ότι «1.α. Από 1.1.2012 για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, γενικά, αναπροσαρμόζεται με μείωση κατά 12% το ποσό της μηνιαίας κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα χίλια τριακόσια (1.300) ευρώ. β. Για τον προσδιορισμό του ποσού της σύνταξης της προηγούμενης περίπτωσης, λαμβάνεται υπόψη το μηνιαίο ποσό της κύριας σύνταξης, όπως αυτό είχε διαμορφωθεί κατά την 31.12.2011. Τα ανωτέρω έχουν ανάλογη εφαρμογή και για όσους συνταξιοδοτούνται μετά την ανωτέρω ημερομηνία. γ. Η ανωτέρω μείωση θα αρχίσει από τη σύνταξη μηνός Μαΐου 2012, τα δε οφειλόμενα ποσά για το χρονικό διάστημα από 1.1.2012 μέχρι 30.4.2012 θα παρακρατηθούν σε οκτώ (8) ισόποσες μηνιαίες δόσεις αρχής γενομένης από τη σύνταξη μηνός Μαΐου 2012. δ. Εξαιρούνται της μείωσης που προβλέπεται στην περίπτωση α' όσοι λαμβάνουν με τη σύνταξή τους επίδομα ανικανότητας του άρθρου 54 του π.δ. 169/2007 (Α' 210) ή των άρθρων 100 έως και 104 του π.δ. 168/2007 (Α' 209) ή συνταξιοδοτούνται με βάση τις διατάξεις των νόμων 1897/1990 (Α' 120) και 1977/1991 (Α' 185), καθώς και οι συνταξιούχοι που έχουν ανάπηρο σύζυγο ή ανάπηρο τέκνο σε ποσοστό 80% και άνω. Επίσης, εξαιρούνται της ανωτέρω μείωσης οι συνταξιούχοι του Δημοσίου, γενικά, οι οποίοι είναι ανίκανοι για την άσκηση κάθε βιοποριστικού επαγγέλματος κατά ποσοστό 80% και άνω, καθώς και όσοι λαμβάνουν εξ ιδίου δικαιώματος πολεμική σύνταξη. ε. ... στ. ... ζ. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν ανάλογη εφαρμογή και για τις χορηγίες που καταβάλλει το Δημόσιο. η. Τα πρόσωπα του τελευταίου εδαφίου της περίπτωσης δ' εξαιρούνται και από τη μείωση της περίπτωσης α' της παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4024/2011. 2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και για τους υπαλλήλους των Ο.Τ.Α. και των άλλων Ν.Π.Δ.Δ. που διέπονται από το ίδιο με τους δημοσίους υπαλλήλους συνταξιοδοτικό

καθεστώς, είτε οι συντάξεις τους βαρύνουν το Δημόσιο είτε τους οικείους φορείς, καθώς και για το προσωπικό του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος και των υπαλλήλων των ασφαλιστικών Ταμείων του προσωπικού των Σιδηροδρομικών Δικτύων, που διέπονται από το καθεστώς του ν.δ. 3395/1955 (Α' 276) ...».

41. Συναφώς, η δικαιοδοτική Ολομέλεια του Δικαστηρίου με την 1975/2021 απόφασή της, στο πλαίσιο επίλυσης προδικαστικού ερωτήματος, κατ' άρθρο 162 του ν. 4700/2020, που παραπέμφθηκε σ' αυτήν με την 957/2021 απόφαση του παρόντος Τμήματος, επί του ζητήματος της συμβατότητας των ως άνω διατάξεων του ν. 4051/2012 α) προς τα άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 25 παρ. 1 και 4, 17 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας, β) προς την απορρέουσα από τα άρθρα 16, 21 παρ. 3, 22 παρ. 2, 23 παρ. 2 εδ. β, 29, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 103 και 104 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1, 25 παρ.1 και 17 παρ. 1 του Συντάγματος, αρχή της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενέργειας και συντάξεων όσων εντάσσονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και γ) προς τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, παρέπεμψε στο σκεπτικό των Πρακτικών της Διοικητικής Ολομέλειας της 5^{ης} Γεν. Συν/σης της 29.3.2017. Επαναλαμβάνοντας δε και υιοθετώντας σε δικαιοδοτικό επίπεδο, με πλήρεις εγγυήσεις δίκαιης δίκης, κατ' άρθρα 20 παρ.1 και 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ, τις σχετικές κρίσεις της Διοικητικής Ολομέλειας επί όμοιων κατά τα ουσιώδη σημεία τους νομικών ζητημάτων, έκρινε ότι οι εν λόγω διατάξεις είναι συμβατές με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ, κατόπιν συνεκτίμησης α) του ευρύτερου δημοσιονομικού πλαισίου εντός του οποίου θεσπίστηκε η επίδικη περικοπή, β) του σκοπού δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετεί, γ) το σύνολο των μέτρων (δημοσίων βαρών και άλλης φύσης μέτρων δημοσιονομικών, διαρθρωτικών και χρηματοπιστωτικών) που υιοθετήθηκαν για την αντιμετώπιση της οικονομικής ύφεσης με επιπτώσεις στο σύνολο του πληθυσμού, τμήμα μόνον των οποίων αποτελούν οι περικοπές στις κύριες συντάξεις, γ) των χαρακτηριστικών της διάταξης και των κριτηρίων επί των οποίων βασίστηκε η μείωση (περικοπή 12% στο ποσό σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.300 ευρώ). Με βάση τα ανωτέρω και λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι το Δικαστήριο στερείται της εξουσίας ελέγχου της ορθότητας των νομοθετικών επιλογών, εφόσον ο Νομοθέτης ενήργησε εντός του πλαισίου της διακριτικής ευχέρειας που του αναγνωρίζεται από το Σύνταγμα, η Ολομέλεια έκρινε ότι η ρύθμιση του άρθρου 1 του ν. 4051/2012 αιτιολογείται προσηκόντως, περαιτέρω δε, υπό το πρίσμα του σκοπού δημοσίου συμφέροντος για τον οποίο θεσπίστηκε, δεν συνιστά υπέρμετρη επέμβαση στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα, ούτε θίγει τον πυρήνα αυτού, ακόμη και κατά το μέτρο που το εν λόγω συνταξιοδοτικό βάρος επιβάλλεται αναδρομικά [βλ. συναφώς και τα Πρακτικά της 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.2.2012, με τα οποία η Ολομέλεια γνωμοδότησε θετικώς, στο πλαίσιο της κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος αρμοδιότητάς της, επικεντρώνοντας στην παρατήρηση ότι η επίμαχη μείωση επιβάλλεται σε μεσαίες και υψηλές συντάξεις και όχι σε χαμηλές].

42. Στο ίδιο άλλωστε πνεύμα, με την 164/2015 απόφαση το Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος είχε ήδη κρίνει, εντός των ορίων της δικαιοδοσίας του, ότι η θεσπισθείσα με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012, περικοπή των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών εντάσσεται, κατ' αρχήν, σε ένα ευρύτερο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής και προώθησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της ελληνικής οικονομίας, για την άμεση μείωση των κρατικών δαπανών και την εξεύρεση πόρων, με σκοπό, τόσο την αντιμετώπιση της έκτακτης οικονομικής ανάγκης στην οποία βρέθηκε η Χώρα, όσο και τη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής κατάστασης, δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο σε ό,τι αφορά το ειδικό συνταξιοδοτικό status των δικαστικών λειτουργών, και, ως εκ τούτου, δεν θίγει τις συνταγματικές αρχές της διάκρισης των λειτουργιών και της δικαστικής ανεξαρτησίας, λαμβανομένων υπ' όψιν του ύψους, των χαρακτηριστικών της και των συνθηκών, υπό τις οποίες θεσπίστηκε.

43. Στην υπό κρίση υπόθεση ο ενάγων, προβάλλοντας ότι η θεσπισθείσα με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 περικοπή της βουλευτικής του σύνταξης αντίκειται στα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος, ζητεί την επιδίκαση του ποσού των 19.117,86 ευρώ, το οποίο, κατά τους ισχυρισμούς του αντιστοιχεί στη διαφορά συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.2012 έως 30.9.2017 και αυτών έπρεπε να λάβει αν δεν εφαρμόζονταν επί της βουλευτικής του σύνταξης οι ως άνω διατάξεις. Επί του κεφαλαίου αυτού της αγωγής κρίνεται ότι αβασίμως προβάλλεται με την υπό κρίση αγωγή ότι αντίκειται στο άρθρο 63 του Συντάγματος, η επιβολή της επίμαχης περικοπής στις βουλευτικές συντάξεις με διάταξη τυπικού νόμου. Και τούτο καθόσον με τις διατάξεις του άρθρου 63 του Συντάγματος επιτάσσεται ο προσδιορισμός του ύψους της βουλευτικής αποζημίωσης με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής. Ο προσδιορισμός συνεπώς του ύψους της βουλευτικής σύνταξης, συνακόλουθα και η επιβολή βαρών στις βουλευτικές συντάξεις εμπίπτει στην αρμοδιότητα του κοινού νομοθέτη (βλ. και σκέψεις 22 -23 της παρούσας). Περαιτέρω, κατ' αναλογία των όσων έγιναν δεκτά στη σκέψη 35 της παρούσας, διαπιστώνεται εν προκειμένω ότι η περικοπή των βουλευτικών συντάξεων κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 4051/2012 επιβλήθηκε για τους ίδιους λόγους που επιβλήθηκε σε όσους λαμβάνουν κύρια σύνταξη από το Δημόσιο. Υπό το πρίσμα αυτό και δοθέντος ότι η κρίση της 1975/2021 απόφασης Ολομέλειας εδράζεται επί α) του ευρύτερου δημοσιονομικού πλαισίου εντός του οποίου θεσπίστηκε η επίδικη περικοπή, β) του σκοπού δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετεί, γ) το σύνολο των μέτρων (δημοσίων βαρών και άλλης φύσης μέτρων δημοσιονομικών, διαρθρωτικών και χρηματοπιστωτικών) που υιοθετήθηκαν για την αντιμετώπιση της οικονομικής ύφεσης με επιπτώσεις στο σύνολο του πληθυσμού, τμήμα μόνον των οποίων αποτελούν οι περικοπές στις κύριες συντάξεις, γ) των χαρακτηριστικών της διάταξης και των κριτηρίων επί των οποίων βασίστηκε η μείωση (περικοπή 12% στο ποσό σύνταξης που υπερβαίνει τα 1.300 ευρώ), το Τμήμα υιοθετεί, ενόψει και των αρχών της ασφάλειας δικαίου, και της ορθής και ισόνομης απονομής της δικαιοσύνης, την κρίση της Ολομέλειας ως προς τη συμβατότητα της επίμαχης περικοπής και των

βουλευτικών συντάξεων προς υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες και αρχές. Κατά συνέπεια, η ένδικη αγωγή είναι απορριπτέα ως αβάσιμη, κατά το σκέλος αυτό.

44. Με την Υποπαράγραφο Β.4 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου παρ. Β του ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012) καταργήθηκαν από 1.1.2013 Τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα, καθώς και το επίδομα αδείας που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 2592/1998 (Α' 57) και του άρθρου μόνου του ν. 3847/2010. Συναφώς, στην αιτιολογική έκθεση του εν λόγω νόμου αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι με τις διατάξεις της παραγράφου Β αυτού επιχειρείται να περισταλεί η δημοσιονομική δαπάνη των καταβαλλόμενων από το Δημόσιο συντάξεων, ενώ, στην έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, που συνόδευε το σχέδιο του ανωτέρω ν. 4093/2012 κατά την υποβολή του προς ψήφιση στη Βουλή, αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι «... 2. Από τις προτεινόμενες διατάξεις προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα: Α. Επί του κρατικού προϋπολογισμού 1. Ετήσια εξοικονόμηση δαπάνης ποσού 2.566.400.000 ευρώ περίπου, η οποία αναλύεται σε:) – 242.000.000 ευρώ από την κατάργηση δώρων εορτών και επιδόματος αδείας στις συντάξεις του Δημοσίου. (Παρ. Β) ...».

45. Όσον αφορά τις περικοπές της υποπαραγράφου Β.4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (περικοπές δώρων εορτών και επιδόματος αδείας), με την 1389/2021 απόφαση η Ολομέλεια του Δικαστηρίου αποφάνθηκε, επί υποβληθέντος προδικαστικού ερωτήματος, ότι με τις ρυθμίσεις της υποπαραγράφου Β.4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με την οποία, κατ' εκτίμηση του δημοσιονομικού κόστους (ετήσια εξοικονόμηση δαπάνης ποσού 242.000.000 ευρώ, βλ. έκθεση Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους), καταργήθηκαν τα επιδόματα εορτών (Χριστουγέννων, Πάσχα) και το επίδομα αδείας για τους συνταξιούχους του Δημοσίου, οι οποίοι εξακολουθούσαν να τα λαμβάνουν μετά τη διάταξη του άρθρου μόνου του ν. 3847/2010, δεν παραβιάζει τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος και της προστασίας των δικαιωμάτων των συνταξιούχων του δημοσίου, και, συνεπώς, αυτή δεν αντίκειται στην κατοχυρωμένη από το άρθρο 25 παρ. 1δ του Συντάγματος αρχή της αναλογικότητας, ούτε στο άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Επίσης, η διάταξη αυτή δεν αντίκειται ούτε στα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5 του Συντάγματος και 25 παρ. 4 αυτού, ούτε στις συνταγματικές διατάξεις για το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και την απορρέουσα από αυτές αρχή της αναλογίας αποδοχών ενεργείας και σύνταξης, όπως ισχύει για κάθε κατηγορία. Ειδικότερα, με την προαναφερόμενη απόφαση κρίθηκε, μεταξύ άλλων, ότι το μέτρο της κατάργησης των επιδομάτων εορτών και αδείας, τα οποία είναι πρόσθετες παροχές που συγκαταβάλλονται με τις κύριες συντάξεις, βαρύνουν δε τον κρατικό προϋπολογισμό, δεν παρίσταται απρόσφορο, και μάλιστα προδήλως, για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, ήτοι την περιστολή των δημόσιων δαπανών. Ούτε μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν ήταν αναγκαίο, καθόσον με το μέτρο αυτό, το οποίο εφαρμόζεται

γενικά σε όλους τους συνταξιούχους του δημοσίου, καθώς και στους εν ενεργεία δημοσίους υπαλλήλους, λειτουργούς και στρατιωτικούς, γίνεται προσπάθεια εξοικονόμησης και περιορισμού των διογκωμένων δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης που προκαλούν έλλειμμα. Περαιτέρω, με την επίμαχη πλήρη κατάργηση των επιδομάτων εορτών και αδείας δεν διαρρηγνύεται η εύλογη αναλογία αποδοχών ενεργείας και σύνταξης, όπως ισχύει για κάθε κατηγορία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών. Και τούτο, διότι το εν λόγω μέτρο δεν επιβλήθηκε μονομερώς στους συνταξιούχους του Δημοσίου αλλά και στους ενεργεία δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς, η κατάργηση δε των εν λόγω επιδομάτων για τους τελευταίους δικαιολογείται από τους ίδιους σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Εξ άλλου, λόγω του ύψους στο οποίο είχαν διαμορφωθεί τα εν λόγω επιδόματα μετά τη μείωσή τους με το άρθρο μόνο του ν. 3847/2010 (400 ευρώ το επίδομα Χριστουγέννων και από 200 ευρώ τα επιδόματα Πάσχα και αδείας), κρίθηκε ότι δεν πλήττεται στον πυρήνα του από τη θέσπιση του επίδικου μέτρου το συνταξιοδοτικό δικαίωμα των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων. Για τον λόγο αυτόν δεν απαιτείται και ειδικότερη αξιολόγηση του μέτρου καθώς τόσο η ανάγκη λήψης του όσο και η προσφορότητα αυτού προκύπτουν από την ένταση της δημοσιονομικής κρίσης και των οικονομιών σε δημόσια δαπάνη που το μέτρο θα επιφέρει. Περαιτέρω, δεν εγείρεται ζήτημα σεβασμού της αρχής της ισότητας από την εφαρμογή του μέτρου λόγω του οριζόντιου αυτού χαρακτήρα, δοθέντος ότι οι χαμηλότερες συντάξεις, οι οποίες επιβαρύνονται από το εν λόγω μέτρο, είχαν υποστεί πολύ μικρότερες μειώσεις με τους νόμους 3845/2010, 3863/2010, 3986/2011, ν. 4024/2011 και 4051/2011, σε σχέση με τις υψηλότερες συντάξεις, ενώ και οι επιβληθείσες με την παράγραφο Β3 του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012 μειώσεις των κύριων συντάξεων του δημοσίου αφορούν συντάξεις άνω 1.000 ευρώ. Τέλος, δοθέντος ότι, κατά την κρίση της Ολομέλειας, οι σχετικές μειώσεις είναι μικρής έκτασης (κυμαίνονται από 2,67% έως 15,46% της ετήσιας σύνταξης), και λαμβανομένου υπ' όψιν ότι οι χαμηλότερες συντάξεις, οι οποίες επιβαρύνθηκαν από το μέτρο αυτό σε μεγαλύτερο ποσοστό, δεν είχαν υποστεί μειώσεις με τα διαδοχικά νομοθετήματα (ν. 3845/2010, 3863/2010, 3986/2011, 4024/2011), που θεσπίστηκαν για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, κρίθηκε ότι με την επίδικη κατάργηση δεν παραβιάστηκε το άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Ρώμης.

46. Στην υπό κρίση υπόθεση, ο ενάγων με την ένδικη αγωγή, προβάλλοντας ότι ως άνω διατάξεις της Υποπαραγράφου Β 4 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2011 αντίκεινται στα άρθρα στα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος, και τις απορρέουσες από αυτά συνταγματικές αρχές, καθώς και στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου, ζητεί την επιδίκαση του ποσού των 5.600 ευρώ, ήτοι των δώρων εορτών και του επιδόματος αδείας που δεν έλαβε κατά τα έτη 2012 -2018. Επί του σκέλους αυτού της αγωγής λαμβάνοντας υπόψη τους προβαλλόμενους με την αγωγή λόγους και συνεκτιμώντας ότι, πέραν των ειδικών όρων θεμελίωσης και υπολογισμού των βουλευτικών συντάξεων, υφίστανται ουσιώδεις αναλογίες των αρχών που αφορούν στις βουλευτικές συντάξεις με εκείνες του συστήματος των δημοσίων λειτουργών,

υπαλλήλων και στρατιωτικών, επιβάλλεται, ενόψει και των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της ορθής και ισόνομης απονομής της δικαιοσύνης, να υιοθετηθούν οι κρίσεις της 1389/2021 απόφασης Ολομέλειας και στην περίπτωση των βουλευτών και να απορριφθεί ως αβάσιμη η αγωγή, κατά το κεφάλαιο αυτό. Και τούτο ειδικότερα διότι η ολοσχερής κατάργηση των επιδομάτων εορτών και αδείας για τους συνταξιούχους εκείνους βουλευτές, οι οποίοι εξακολουθούσαν να τα λαμβάνουν μετά τη διάταξη του άρθρου μόνου του ν. 3847/2010, δεν παραβιάζει τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος και της προστασίας των δικαιωμάτων των συνταξιούχων βουλευτών, και, συνεπώς, αυτή δεν αντίκειται στην κατοχυρωμένη από το άρθρο 25 παρ. 1δ του Συντάγματος αρχή της αναλογικότητας, ούτε στο άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Επίσης, η διάταξη αυτή δεν αντίκειται ούτε στα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5 του Συντάγματος και 25 παρ. 4 αυτού, αφού, όπως άλλωστε κρίθηκε με την προμνησθείσα απόφαση της Ολομέλειας το μέτρο της κατάργησης των επιδομάτων αυτών, τα οποία είναι πρόσθετες παροχές που συγκαταβάλλονται με την βουλευτική σύνταξη, βαρύνουν δε τον κρατικό προϋπολογισμό, δεν παρίσταται απρόσφορο, και μάλιστα προδήλως, για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, ήτοι την περιστολή των δημόσιων δαπανών. Ούτε μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν ήταν αναγκαίο, καθόσον με το μέτρο αυτό, το οποίο εφαρμόζεται γενικά σε όλους τους συνταξιούχους του δημοσίου, καθώς και στους εν ενεργεία δημοσίους υπαλλήλους, λειτουργούς και στρατιωτικούς, γίνεται προσπάθεια εξοικονόμησης και περιορισμού των διογκωμένων δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης που προκαλούν έλλειμμα. Εξ άλλου, λόγω του ύψους στο οποίο είχαν διαμορφωθεί τα εν λόγω επιδόματα μετά τη μείωσή τους με το άρθρο μόνο του ν. 3847/2010 δεν πλήττεται στον πυρήνα του από τη θέσπιση του επίδικου μέτρου το συνταξιοδοτικό δικαίωμα των βουλευτών. Για τον λόγο αυτόν δεν απαιτείται και ειδικότερη αξιολόγηση του μέτρου καθώς τόσο η ανάγκη λήψης του όσο και η προσφορότητα αυτού προκύπτουν από την ένταση της δημοσιονομικής κρίσης και των οικονομιών σε δημόσια δαπάνη που το μέτρο θα επιφέρει. Περαιτέρω, δεν εγείρεται ζήτημα σεβασμού της αρχής της ισότητας από την εφαρμογή του μέτρου λόγω του οριζόντιου αυτού χαρακτήρα. Τέλος, δοθέντος ότι, κατά την κρίση της Ολομέλειας, οι σχετικές μειώσεις είναι μικρής έκτασης (κυμαίνονται από 2,67% έως 15,46% της ετήσιας σύνταξης), και λαμβανομένου υπ' όψιν ότι οι χαμηλότερες συντάξεις, οι οποίες επιβαρύνθηκαν από το μέτρο αυτό σε μεγαλύτερο ποσοστό, δεν είχαν υποστεί μειώσεις με τα διαδοχικά νομοθετήματα (ν. 3845/2010, 3863/2010, 3986/2011, 4024/2011), που θεσπίστηκαν για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, με την επίδικη κατάργηση δεν παραβιάσθηκε το άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Ρώμης.

47. Επιπλέον με την ένδικη αγωγή ο ενάγων ζητεί να του επιδικαστεί ποσό 31.100,74 ευρώ το οποίο αντιστοιχεί, κατά τους ισχυρισμούς του στη διαφορά συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.2013 έως 30.9.2017 και αυτών που έπρεπε να λάβει εάν δεν εφαρμόζονταν επί των συντάξεων του Δημοσίου οι διατάξεις της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012.

48. Με την 1102/2023 απόφαση του Τετάρτου Τμήματος παραπέμφθηκαν στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου τα εξής προδικαστικά ερωτήματα: Εάν είναι συμβατές προς τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 17 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ισότητας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας οι διατάξεις (i) της περ. θ της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 και (ii) η ενσωμάτωση της περικοπής της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 στη βάση υπολογισμού των βουλευτικών συντάξεων για το χρονικό διάστημα από 12.5.2016, ήτοι από τη σύσταση του ΕΦΚΑ (ήδη e-ΕΦΚΑ), και έως 31.12.2018, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 14 παρ. 2^α του ν. 4387/2016.

49. Από τις διατάξεις των άρθρων 162 παρ. 1 και 163 παρ. 4 του ν. 4700/2020 προκύπτει ότι, όταν σε ένδικο βοήθημα που εκκρεμεί ενώπιον Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου τίθεται νομικό ζήτημα για το οποίο έχει υποβληθεί προδικαστικό ερώτημα ενώπιον της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, αναστέλλεται η εκδίκαση της εκκρεμούς υπόθεσης έως τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης της Ολομέλειας (σχετ. ΕλΣυν II Τμ. 1114/2020, III Τμ. 431/2017, 957, 1218/2021).

50. Κατόπιν αυτών, το Τμήμα εκτιμά, ότι ενόψει του σύνθετου χαρακτήρα της υπό κρίση αγωγής ως προς το σκέλος των αξιώσεων του ενάγοντος που αφορούν τις περικοπές βάσει των διατάξεων της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 και εκτείνονται από 1.1.2013 έως 30.9.2017 πρέπει, για λόγους ασφάλειας δικαίου και ενιαίου της κρίσης, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, να αναστείλει την εκδίκαση της αγωγής, μέχρι τη δημοσίευση της απόφασης της Ολομέλειας επί του παραπεμφθέντος προδικαστικού ερωτήματος για όλο το φάσμα των εν λόγω αξιώσεων.

51. Περαιτέρω, με την ένδικη αγωγή ο ενάγων ζητεί να αναγνωριστεί ότι οι εναγόμενοι οφείλουν να του καταβάλουν επιπλέον των ανωτέρω και το ποσό των 35.550,45 ευρώ (2.370,03 ευρώ X 15 μήνες) το οποίο αντιστοιχεί στις διαφορές συντάξεων τις οποίες στερήθηκε λόγω της παρακράτησης η οποία εφαρμόστηκε επί της σύνταξής του από 1.10.2017 έως 31.12.2018 βάσει των διατάξεων του άρθρου 13 του ν. 4387/2016, οι οποίες όπως υποστηρίζει είναι αντίθετες προς υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις και αρχές.

52. Με τις διατάξεις του ν. 4387/2016 επιχειρείται η πλήρης αναμόρφωση του συστήματος ασφάλισης με την εισαγωγή νέου, ενιαίου συστήματος, το οποίο χαρακτηρίζεται αφενός από τη θέσπιση όμοιων κανόνων για όλους τους απασχολούμενους είτε στον δημόσιο, είτε στον ιδιωτικό τομέα και αφετέρου από την ενίσχυση του κοινωνικού και αναδιανεμητικού χαρακτήρα του μέσω της εθνικής σύνταξης. Ειδικότερα, ιδρύθηκε, κατά πρώτον, Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.) (βλ. άρθρα 51 και επ. του ν. 4387/2016), στον οποίο εντάσσονται όλες οι κατηγορίες απασχολούμενων και συνταξιούχων, ανεξαρτήτως απασχόλησης ή ιδιότητας, και δη τόσο οι λειτουργοί και υπάλληλοι του Δημοσίου και οι στρατιωτικοί, όσο και οι απασχολούμενοι στον ιδιωτικό τομέα. Επιπλέον, ορίστηκαν ενιαίοι, για όλους τους απασχολούμενους, μεταξύ των οποίων οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί, κανόνες υπολογισμού των εισφορών και των

παροχών, μέσω της θέσπισης του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης, το οποίο είναι ανεξάρτητο από την εθνική (χρηματοδοτούμενη από τον κρατικό προϋπολογισμό) σύνταξη και αθροίζεται με αυτήν, και της άρρηκτης σύνδεσής του με τις καταβληθείσες εισφορές, ως βάση υπολογισμού των οποίων καθιερώνεται, ενιαία, το εισόδημα των υπαγομένων στην ασφάλιση του ανωτέρω φορέα από την ασφαλιστέα δραστηριότητα καθ' όλη τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου. Προκειμένου δε να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος (βλ. σχετικά την αιτιολογική έκθεση του ν. 4387/2016), προβλέπεται η άμεση εφαρμογή των νέων κανόνων υπολογισμού των συντάξεων και επί των ήδη συνταξιούχων του Δημοσίου, μέσω του επανυπολογισμού των συντάξεών τους κατά τους ορισμούς του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 (βλ. αποφ. 1-4 Ειδ. Δικ. αρ. 88 παρ. 2 Συντάγματος, ΕΛΣ Τέταρτο Τμ. 957/1921, 1217/2021 σκ. 28).

53. Ειδικότερα, με τις ρυθμίσεις των άρθρων 13 και 14 του ν. 4387/2016 προβλέπεται η άμεση εφαρμογή των νέων κανόνων υπολογισμού των συντάξεων και επί των ήδη συνταξιούχων του Δημοσίου, μέσω του επανυπολογισμού των συντάξεών τους κατά τους ορισμούς του άρθρου 14 του ν. 4387/2016. Στο πλαίσιο αυτό, με τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 13 ορίσθηκε, για τους ήδη κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού συνταξιούχους του Δημοσίου, ανώτατο όριο δυναμένης να καταβληθεί σύνταξης. Συναφώς, προβλέφθηκε, ως προς αυτούς, η αναστολή καταβολής, έως τις 31.12.2018 (ημερομηνία ολοκλήρωσης του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής κατά τα προεκτεθέντα), κάθε ατομικής μηνιαίας σύνταξης, κατά το ποσό (ακαθάριστο) που υπερβαίνει τις 2.000 ευρώ (ή τις 3.000 ευρώ, προκειμένου περί αθροίσματος συντάξεων), καθώς και η καταβολή εκ νέου, από 1.1.2019, του υπερβάλλοντος ποσού, εφόσον αυτό προκύψει μετά τον επανυπολογισμό της σύνταξης επί τη βάσει των οριζόμενων στο ως άνω άρθρο 14. Και τούτο προκειμένου, όπως αναφέρεται στην οικεία αιτιολογική έκθεση του νόμου επί του σχετικού άρθρου, να επιτευχθεί η οικονομική εξυγίανση του ασφαλιστικού συστήματος και η άμβλυνση των κοινωνικών αντιθέσεων και ανισοτήτων.

54. Από τις προπαρασκευαστικές εργασίες ψήφισης του ν. 4387/2016, και ιδίως από τα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της 25^{ης}.4.2016 και 5^{ης}.5.2016 της Διαρκούς Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων και της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων, τα Πρακτικά των ΡΚ και ΡΚΑ Συνεδριάσεων της Βουλής στις 7 και 8 Μαΐου 2016, τις μελέτες που συνοδεύουν τον εν λόγω νόμο, αλλά και από την αντιπαραβολή της διάταξης του άρθρου 4 του σχεδίου νόμου επί της οποίας γνωμοδότησε η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου με τα Πρακτικά της 1ης Ειδικής Συνεδρίασης της 20.4.2016 με την ισχύουσα, προκύπτει ότι κατά την κατάστροψη του νόμου, οι βουλευτές που είχαν δικαιωθεί σύνταξης με βάση το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς του ν.δ/τος 99/1974 δεν ενέπιπταν στο ρυθμιστικό πεδίο του ν. 4387/2016. Αντίθετα, από την αρχική διατύπωση της παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016 προκύπτει ότι οι συνταξιούχοι βουλευτές συνιστούσαν μία εκ των εξαιρουμένων από το πεδίο εφαρμογής του νόμου κατηγοριών. Και τούτο με την αιτιολογία ότι η «εκ των πραγμάτων υπαγωγή τους στον ΕΦΚΑ θα δημιουργήσει επί του παρόντος μείζονα διαχειριστικά προβλήματα [...] η υπαγωγή στον

προαναφερόμενο φορέα και των προσώπων αυτών θα εξεταστεί σε δεύτερη φάση και αφού εξασφαλισθεί η ομαλή ένταξή τους στο φορέα αυτό».

55. Στο πλαίσιο των ρυθμίσεων του ν. 4387/2016 έχουν ήδη εκδοθεί οι 2020/2020, 1975/2021 και 789/2022 αποφάσεις της Δικαιοδοτικής Ολομέλειας του Δικαστηρίου τούτου, με τις οποίες έχουν επιλυθεί συναφή με τα τιθέμενα με την ένδικη αγωγή νομικά ζητήματα.

56. Ειδικότερα, η Ολομέλεια με την 2020/2020 απόφασή της έκρινε ότι με τις ρυθμίσεις των άρθρων 19, 20 και 21 του ν. 4670/2020, στις οποίες, ως εκ της ασάφειας των αρχικών προβλέψεων του ν. 4387/2016 και των επεξηγήσεων που τις συνοδεύουν, πρέπει να αποδοθεί γνησίως ερμηνευτικός χαρακτήρας προσδίδων σε αυτές αναδρομικότητα, κατ' άρθρο 77 του Συντάγματος, ο νομοθέτης επιχείρησε να ευθυγραμμίσει τις ρυθμίσεις του ν. 4387/2016 στις εκ του Συντάγματος ιδιαίτερες απαιτήσεις, ως αυτές αποτυπώνονται ιδίως στη συναφή νομολογία του Δικαστηρίου, αναφορικά με το ιδιαίτερο συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. μεταξύ άλλων ΕλΣυν Ολ. 137/2019, 1388, 1277, 32/2018, 244/2017). Εν όψει τούτων, η Ολομέλεια δέχθηκε ότι, κατ' αρχήν, με την επιφύλαξη των ειδικότερων ρυθμίσεων των οικείων νομοθετημάτων και της κατ' ιδίαν συμβατότητάς τους προς τις συνταγματικές αρχές που διέπουν το ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό καθεστώς, στην ισχύουσα πλέον νομοθεσία αναγνωρίζεται η ύπαρξη και αυτοτέλεια του καθεστώτος αυτού, ότι το καθεστώς αυτό εντάσσεται στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης και πλέον Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης για λόγους βιωσιμότητας του συστήματος και ενότητας της λογιστικής διαχείρισης, καθώς και ότι η σύνταξη των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, ως θεσμική εγγύηση συνυφασμένη με την υπηρεσιακή τους ιδιότητα (σκέψεις 42, 49, 57), συνδέεται με τον μισθό ενεργείας ως εγγενές στοιχείο του και άρα είναι συνέχιση αυτού (σκέψεις 43, 54, 118, πρβλ. 1506/2016).

57. Όπως έγινε δεκτό με τη 1975/2021 απόφαση της Ολομέλειας, στο πλαίσιο υποβληθέντων προδικαστικών ερωτημάτων βάσει του άρθρου 162 του ν. 4700/2020, επιβάλλεται το ύψος της σύνταξης όχι μόνο να διασφαλίζει ένα minimum επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης για την περίοδο του βίου των συνταξιούχων δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών μετά την παύση άσκησης των καθηκόντων τους, αλλά να καθορίζεται σε εύλογη αναλογία του ύψους του μισθού ενεργείας, λαμβανομένων υπόψη και των ιδιαιτεροτήτων της υπηρεσιακής τους ιδιότητας (ΕλΣυν Ολ. 1975/2021, σκέψη 24). Η αρχή της εύλογης αναλογίας σύνταξης και αποδοχών ενεργείας επιβάλλει τα ακόλουθα (σκέψη 34): (α) Την τήρηση μιας αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενεργείας και συντάξεων, η πρακτική αποτελεσματικότητα της οποίας επιτάσσει τη διαμόρφωση του ύψους των συντάξεων, που για τους χαμηλούς μισθούς πρέπει να είναι «όσο το δυνατόν εγγύτερα», για τους μέσους «να μην απομακρύνονται αισθητά» και για τους υψηλούς μισθούς «να μη στοιχειοθετούν ανατροπή του επιπέδου ζωής» (ΕλΣυν Ολ. 2020/2020, σκέψη 152). (β) Τη διατήρηση της εύλογης αυτής αναλογίας με τη μη επιβολή επί των συντάξεων βαρών που την ανατρέπουν χωρίς συνάρτηση με τη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος (ΕλΣυν Ολ. 504 και 1477/2021). (γ) Την επιβολή βαρών κατά τρόπο συμβατό με τη λειτουργία της σύνταξης, λαμβάνοντας υπόψη την

κλιμάκωση των συντάξεων, ανάλογα με το καθεστώς κάθε κατηγορίας, δηλαδή, τη σημασία του λειτουργήματος ή της υπηρεσίας, την ευθύνη που συνεπάγεται, τις υπηρεσιακές συνθήκες, τη θέση των δικαιούχων στην ιεραρχία, εν όψει και της αρχής της αξιοκρατίας, καθώς και με τη διάρκεια της απασχόλησης (ΕλΣυν Ολ. 2020/2020, σκέψεις 124, 127, 145, 146, 149). (δ) Τη λήψη υπόψη για τον προσδιορισμό του ύψους της σύνταξης, σε περίπτωση περικοπής της λόγω δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, των αποδοχών ενεργείας και όχι του κατώτατου ορίου προστασίας του ελάχιστου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης, κατ' άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, ώστε το βιοτικό επίπεδο των συνταξιούχων να μην αφίσταται ουσιωδώς από εκείνο που είχαν εξασφαλίσει κατά το τέλος του ενεργού υπηρεσιακού τους βίου και της καταληκτικής υπηρεσιακής και μισθολογικής τους εξέλιξης (ΕλΣυν Ολ. 2020/2020, σκέψεις 119, 144). (ε) Την αιτιολόγηση του καθορισμού του ύψους των συντάξεων των εξελθόντων της υπηρεσίας σε σχέση με τους τρέχοντες μισθούς των αντίστοιχων εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, εν όψει των απαιτήσεων της εύλογης αναλογίας, όπως ανωτέρω εκτέθηκε, και των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, ειδικότερη έκφραση των οποίων αποτελεί και η αρχή της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος (ΕλΣυν Ολ. 2020/2020, σκέψεις 138, 150). Και (στ) την αιτιολόγηση του ύψους των μισθών και των συντάξεων σε σχέση με τρέχοντα δημοσιονομικά και οικονομικά δεδομένα (ΕλΣυν Ολ. 1277/2018, σκέψη 14). Το εύλογο της αναλογίας εξαρτάται και από τις απαιτήσεις βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος σε βάθος δεκαετιών και από την ανάγκη διασφάλισης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας εν γένει, που καθιστά αναγκαία την προβλεψιμότητα των δημοσίων εξόδων (ΕλΣυν Ολ. 1975/2021, σκέψη 27).

58. Επιπλέον η Ολομέλεια με την ίδια 1975/2021 απόφασή της, στο πλαίσιο υποβληθέντος προδικαστικού ερωτήματος, έκρινε ότι (σκέψεις 68-74) ο συνυπολογισμός των περικοπών της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, για τον καθορισμό του ύψους των συντάξεων από 12.5.2016, βάσει του άρθρου 14 παρ. 2 του ν.4387/2016 δεν είναι αντίθετος σε υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές. Ειδικότερα, κρίθηκε ότι: Α) με τις ρυθμίσεις του άρθρου 14 παρ. 2 του οικείου νόμου δεν γίνεται γνήσια παραπομπή στις ισχύουσες κατά την 31.12.2014 διατάξεις που καθόριζαν το ύψος των συντάξεων του Δημοσίου, ανεξαρτήτως της συνταγματικότητάς τους ή μη, όπως οι ρυθμίσεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, αλλά με αυτές συντελείται νέα εφεξής πρωτογενής ρύθμιση ως προς τον υπολογισμό των συντάξεων, χωρίς πάντως να θίγονται παρελθούσες απαιτήσεις των συνταξιούχων από τυχόν αντισυνταγματικές περικοπές, με τη ρύθμιση δε αυτή ενσωματώνεται ως αριθμητικό μέγεθος το ύψος στο οποίο αυτές ανέρχονταν κατά την ως άνω ημερομηνία, μετά την εφαρμογή της γενικής συνταξιοδοτικής νομοθεσίας και των ποσοστιαίων μειώσεων που προβλέφθηκαν διαδοχικώς, μεταξύ άλλων, και με τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 10 του ν. 4024/2011, 1 παρ. 1 του ν. 4051/2012 και των υποπαραγράφων Β3 και Β4 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Οι διατάξεις, άλλωστε, αυτές, ανεξαρτήτως της αντιθέσεώς τους ή μη σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες, στον βαθμό που δεν είχε κηρυχθεί η αντισυνταγματικότητά τους από το ΑΕΔ, κατ' άρθρο 100 παρ. 4 του Συντάγματος, και δεν είχαν καθ'

οιονδήποτε καταργηθεί, ήταν εν ισχύ και πράγματι καθόριζαν το ύψος των συντάξεων κατά την ως άνω ημερομηνία. Β) Οι οικείες ρυθμίσεις βρίσκονται εντός του θεμιτού πεδίου επιλογών του νομοθέτη στο πλαίσιο θέσπισης από αυτόν εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος, ο οποίος δύναται κατ' αρχήν να προβεί και σε εφεξής επανυπολογισμό των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων, με την ενσωμάτωση και των ανωτέρω περικοπών, προκειμένου να ισχύσουν ενιαίοι κανόνες για παλαιούς και νέους συνταξιούχους εντός του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, κατ' επίκληση των αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, της διαγενεακής ισότητας και αλληλεγγύης, με απώτερο στόχο τη σύμμετρη συμμετοχή και των παλαιών συνταξιούχων στη μακροχρόνια απόδοση και αειφορία του εθνικού συνταξιοδοτικού κεφαλαίου και δεν αντιβαίνουν στις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 5 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης της ισότητας ενώπιον του νόμου και των δημοσίων βαρών. Γ) Οι ίδιες ρυθμίσεις δεν αντιβαίνουν στην συνταγματική αρχή της εύλογης αναλογίας αποδοχών ενεργείας και συντάξεων που διέπει το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, καθόσον πληρούνται τα βασικά κριτήρια αυτής και Δ) Οι επίμαχες ρυθμίσεις δεν αντιβαίνουν σε άλλες υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές

59. Με την 789/2022 απόφαση της Ολομέλειας στο πλαίσιο επίλυσης προδικαστικού ερωτήματος, που υποβλήθηκε από το παρόν Τμήμα, κρίθηκε ότι δεν εγείρεται ζήτημα αντίθεσης της ρύθμισης του άρθρου 13 του ν. 4387/2016 περί επιβολής προσωρινού, μέχρι 31.12.2018, ανώτατου ορίου ποσού 2.000 ευρώ στις καταβαλλόμενες ατομικές μηνιαίες συντάξεις, μεταξύ άλλων, των καθηγητών ΑΕΙ που είχαν καταστεί συνταξιούχοι του Δημοσίου έως την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 (12.5.2016) στο Σύνταγμα, ούτε σε άλλη υπερνομοθετικής ισχύος. Ειδικότερα έγινε δεκτό ότι (σκέψη 6) σε περιπτώσεις περικοπών συντάξεων με περιορισμένο χρονικό ορίζοντα (για καθορισμένο χρονικό διάστημα), το «εύλογο» του ύψους της περικοπής καθορίζεται και από το κατά πόσον η μεσοπρόθεσμη αυτή περικοπή, ως μέτρο διαρθρωτικό, εξυπηρετεί εν τέλει τη βιωσιμότητα, στο διηνεκές, του συνταξιοδοτικού συστήματος, η σχετική δε εκτίμηση του νομοθέτη αρκεί να προκύπτει από τις προπαρασκευαστικές εργασίες ψήφισης του νόμου (την αιτιολογική του έκθεση, την έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής, τα πρακτικά συνεδριάσεων της Βουλής και τις μελέτες που συνοδεύουν τον εν λόγω νόμο). Επιπλέον, το Δικαστήριο παρατηρώντας τα πραγματικά δεδομένα που αφορούσαν τους συγκεκριμένους ενάγοντες (σκέψη 20), έκρινε ότι το επίδικο μέτρο περικοπής, το οποίο έχει προσωρινό και όχι πάγιο χαρακτήρα, δεν είναι τέτοιας φύσης που να επάγεται απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση των εναγόντων κατά παραβίαση του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος, ούτε, ενόψει του πνεύματος επιβολής θυσιών με άξονα την κοινωνική δικαιοσύνη επί του οποίου κινήθηκε ο νομοθέτης, το ίδιο μέτρο, εφαρμοζόμενο στους ενάγοντες, μπορεί να κριθεί ως παραβιάζον προδήλως την αναλογική ισότητα, καθόσον οι ενάγοντες, λόγω των υψηλών συνταξιοδοτικών εισοδημάτων τους σαφώς διακρίνονταν ως κατηγορία των λοιπών συνταξιούχων και συνεπώς ευλόγως μπορούσε να επιβάλει σε αυτούς ο

νομοθέτης μεγαλύτερη θυσία χάριν του γενικού συμφέροντος. Συνεπώς, δεν εγείρεται ζήτημα αντίθεσης της επίδικης παραπομπής στο Σύνταγμα, ούτε σε άλλη υπερνομοθετικής ισχύος ρύθμιση.

60. Με την 1102/2023 απόφαση του Τμήματος τούτου, με την οποία παραπέμφθηκαν στην Ολομέλεια τα προαναφερόμενα προδικαστικά ερωτήματα, έγινε δεκτό, στο πλαίσιο της μίας από τις δύο υποστηρίξιμες ερμηνευτικές εκδοχές επί των κρίσιμων διατάξεων που αφορούν τους συνταξιούχους βουλευτές όπως ο ενάγων (σκέψη 91.4), ότι: ανεξαρτήτως εάν οι συνταξιούχοι βουλευτές υπάγονται στον αναφερόμενο στο άρθρο 4 του ν. 4387/2016 όρο «λειτουργοί της Βουλής», συναφώς αν η υπαγωγή στον ΕΦΚΑ (ήδη e-ΕΦΚΑ) των συνταξιούχων βουλευτών είναι ή όχι αντίθετη προς το άρθρο 4 του Συντάγματος ή προς άλλες τυχόν συνταγματικές διατάξεις, καθώς και αν η αναφερόμενη στο τρίτο Μνημόνιο δέσμευση για ενοποίηση όλων των φορέων κύριας ασφάλισης σε μία ενιαία οντότητα αφορά και το Ελληνικό Δημόσιο, υπό την ιδιότητά του ως φορέα παροχής της σύνταξης των βουλευτών, σε κάθε περίπτωση δεν προκύπτει με σαφήνεια από το πλέγμα των διατάξεων του ν. 4387/2016, οι οποίες πάντως, όπως προκύπτει από το πραγματικό της συγκεκριμένης υπόθεσης έχουν εφαρμοστεί από τη συνταξιοδοτική διοίκηση και στους συνταξιούχους βουλευτές, αν κατά την κατάσταση του νέου ασφαλιστικού συστήματος, και συγκεκριμένα κατά τη νομοτεχνική επεξεργασία του άρθρου 14 παρ. 2 του νόμου, είχαν ληφθεί υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος του ν.δ/τος 99/1974. Ιδίως τα δομικά χαρακτηριστικά του συνταξιοδοτικού αυτού συστήματος, στα οποία σαφώς περιλαμβάνεται η βάση υπολογισμού της βουλευτικής σύνταξης, ήτοι η βουλευτική αποζημίωση.

61. Περαιτέρω με την ίδια ως άνω απόφαση (1102/2023) του Τμήματος (σκέψη 91.8) επίσης στο πλαίσιο της μίας από τις δύο υποστηρίξιμες κατά την κρίση του Τμήματος ερμηνευτικές εκδοχές, έγινε δεκτό συναφώς ότι οι διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 2 του ν. 4387/2016, με τις οποίες προβλέφθηκε μεταβατικά η διατήρηση του ύψους των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων στο επίπεδο που είχαν διαμορφωθεί κατά τις 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις, και όπως οι διατάξεις αυτές εφαρμόστηκαν επί των βουλευτικών συντάξεων, εγείρουν ζητήματα συνταγματικότητας αναφορικά με την ενσωμάτωση, ως αριθμητικού μεγέθους, της περικοπής της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 στη βάση υπολογισμού των συντάξεων αυτών για το χρονικό διάστημα από 12.5.2016, ήτοι από τη σύσταση του ΕΦΚΑ (ήδη e-ΕΦΚΑ), και έως 31.12.2018. Και τούτο προεχόντως διότι κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα εφαρμόστηκαν, κατά περίπτωση, σωρευτικά οι διατάξεις της περ. θ' της παρ1. της Υποπαραγράφου Β1 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2016, παράλληλα δε αναπροσαρμόστηκε μειωτικά η βουλευτική σύνταξη κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015. Ειδικότερα, στον βαθμό που ο νομοθέτης, ενόψει και του ειδικού συνταξιοδοτικού status του βουλευτή, δεν προέβη σε ειδικότερη αιτιολόγηση της διατήρησης των περικοπών που επιβλήθηκαν στις βουλευτικές συντάξεις κατ' εφαρμογή των ν. 4024/2011, 4051/2012 και 4093/2012 μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, σε συνάρτηση, τόσο με τα γενικότερα μέτρα

δημοσιονομικής προσαρμογής που έλαβε κατά τον χρόνο θέσης σε ισχύ του ν. 4387/2016, όσο και σε σχέση με την μειωτική αναπροσαρμογή των βουλευτικών συντάξεων κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής, οι διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 2 α του ν. 4387/2016 με τις οποίες εξακολούθησαν να εφαρμόζονται οι διατάξεις των προαναφερόμενων νόμων, αποτελούν συνέχεια των αρχικών νομοθετημάτων που τις θέσπισαν. Συνεπώς, η περικοπή της βουλευτικής σύνταξης κατ' εφαρμογή των διατάξεων της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 εξακολουθεί και υπό την ισχύ του ν. 4387/2016 να συνιστά μέτρο με άμεσο δημοσιονομικό αποτέλεσμα χωρίς διαρθρωτικά χαρακτηριστικά. Λόγω δε του σωρευτικού, ενόψει και της επελθούσας κατ' εφαρμογή των διατάξεων της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής μειωτικής αναπροσαρμογής, αποτελέσματος της επίμαχης περικοπής στο ύψος των βουλευτικών συντάξεων, έγινε δεκτό περαιτέρω ότι είναι υποστηρίξιμη η ερμηνευτική εκδοχή ότι εγείρονται ζητήματα συμβατότητας της επίμαχης περικοπής προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ.1 και 5, 17 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της προσωπικής ευημερίας, της ισότητας- εν προκειμένω υπό την έννοια της διαφοροποιητικής ισότητας- και των δημοσίων βαρών, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, που παρέχουν μείζονα προστασία σε σχέση με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και, ως εκ τούτου, παρέλκει η αυτοτελής εξέτασή του.

62. Στην υπό κρίση υπόθεση όπως προκύπτει από τα προσκομιζόμενα στοιχεία και μηνιαία ενημερωτικά σημειώματα σύνταξης, ο ενάγων λάμβανε τον Ιανουάριο του έτους 2012 βουλευτική σύνταξη ποσού 4.724,00 ευρώ, το οποίο κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν.δ/τος 99/1974, αντιστοιχούσε στο 80% της βουλευτικής αποζημίωσης, ήτοι στο ανώτατο δυνάμενο να προσδιορισθεί ποσό. Όπως προκύπτει από την ... πράξη αναπροσαρμογής βουλευτικής σύνταξης της Διεύθυνσης Κανονισμού & Εντολής Πληρωμής Συντάξεων Υπαλλήλων ΟΤΑ, ΝΠΔΔ και Ειδικών Κατηγοριών του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.) από 1.1.2016 η σύνταξη του ενάγοντος προσδιορίστηκε βάσει της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής σε 4.108,03 ευρώ με βάση την συνολική συντάξιμη υπηρεσία του (από έτη 21 χρ 02 μη 22 ημ) . Μετά την περικοπή του άρθρου 13 του ν. 4387/2016 το ποσό της ίδιας σύνταξης ανήλθε από 1.10.2017 σε 2.000 ευρώ, (μειωμένο σε ποσοστό 57,67%), ενώ το καταβληθέν καθαρό ποσό ανήλθε σε 1.508,89 ευρώ. Όπως υποστηρίζει ο ενάγων η σχετική σωρευτική αυτή μείωση της σύνταξής του, η οποία αντιστοιχεί σε υπερβολικά μεγάλο ποσοστό της καταβαλλόμενης, μέχρι το έτος 2016, βουλευτικής σύνταξής του, σε συνδυασμό με το σύνολο των περικοπών, οι οποίες εφαρμόστηκαν από το έτος 2010 και εξής, καθώς και την μείωση και της βουλευτικής αποζημίωσης από 1.1.2016 κατόπιν της 16345/18.11.2015 απόφασης της Βουλής, δεν εναρμονίζεται με τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ.5 και 25 παρ.1 και 4 του Συντάγματος και τις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης, της ισότητας στα δημόσια βάση και της αναλογικότητας. Ο ενάγων συγκεκριμένα ισχυρίζεται ότι το ποσοστό μείωσης της σύνταξής του ανέρχεται σε

70% λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των προαναφερόμενων περικοπών αυτών καθώς και την κατάργηση των δώρων εορτών και αδειάς, αλλά και την επιβολή της ΕΑΣ επί της σύνταξής του.

63. Από το σύνολο όλων των ανωτέρω δεδομένων, κατά την κρίση του Τμήματος τίθεται στην προκειμένη υπόθεση, ενόψει των προβαλλόμενων λόγων και αιτημάτων με την υπό κρίση αγωγή, το ζήτημα εάν στην περίπτωση των συνταξιούχων βουλευτών η διάταξη του άρθρου 13 του ν. 4387/2016, τελεί σε αρμονία προς υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες και αρχές. Το ζήτημα αυτό ανακύπτει, ανεξαρτήτως εάν οι συνταξιούχοι βουλευτές υπάγονται στον αναφερόμενο στο άρθρο 4 του ν. 4387/2016 όρο «λειτουργοί της Βουλής», συναφώς αν η υπαγωγή στον ΕΦΚΑ (ήδη e-ΕΦΚΑ) των συνταξιούχων βουλευτών είναι ή όχι αντίθετη προς το άρθρο 4 του Συντάγματος ή προς άλλες τυχόν συνταγματικές διατάξεις, καθώς και αν η αναφερόμενη στο τρίτο Μνημόνιο δέσμευση για ενοποίηση όλων των φορέων κύριας ασφάλισης σε μία ενιαία οντότητα αφορά και το Ελληνικό Δημόσιο, υπό την ιδιότητά του ως φορέα παροχής της σύνταξης των βουλευτών, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από το πραγματικό της συγκεκριμένης υπόθεσης, οι διατάξεις του ν. 4387/2016 έχουν εφαρμοστεί από τη συνταξιοδοτική διοίκηση.

64. Ειδικότερα, λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα της κρινόμενης υπόθεσης καθώς και την προαναφερόμενη 1102/2023 απόφαση του Τμήματος, το ζήτημα αυτό τίθεται ιδίως λόγω του σωρευτικού αποτελέσματος της επίμαχης περικοπής στο ύψος των βουλευτικών συντάξεων κατόπιν και των λοιπών περικοπών οι οποίες επιβλήθηκαν διαδοχικά επί σειρά ετών και οδηγούν σε ανατροπή των οικονομικών δεδομένων στα οποία δικαιολογημένα είχαν οι συνταξιούχοι αυτοί αποβλέψει, σε συνδυασμό με την μειωτική αναπροσαρμογή των ίδιων συντάξεων, βάσει της 16345/2015 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής. Σε κάθε περίπτωση, δεν προκύπτει με σαφήνεια από το πλέγμα των διατάξεων του ν. 4387/2016, μέριμνα για την εναρμόνιση των επίμαχων ρυθμίσεων του ν.4387/2016 με το ειδικό συνταξιοδοτικό status του βουλευτή, ούτε προκύπτει ενόψει των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, ότι συνεκτιμήθηκε το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς του ν.δ/τος 99/1974.

65. Κατόπιν τούτων, εγείρεται, ως προς τις ατομικές μηνιαίες συντάξεις των βουλευτών, ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος, για το οποίο δεν έχει προηγηθεί απόφαση της Ολομέλειας ως προς την συγκεκριμένη κατηγορία συνταξιούχων, ενόψει και του ειδικού status της κατηγορίας αυτής και συγκεκριμένα ζήτημα συμβατότητας, ως προς τις βουλευτικές συντάξεις, της επίμαχης ρύθμισης του άρθρου 13 του ν. 4387/2016 περί επιβολής μέχρι 31.12.2018 ανώτατου ορίου σύνταξης ποσού 2.000 ευρώ, προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ.1 και 5, 17 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της προσωπικής ευημερίας, της ισότητας- εν προκειμένω υπό την έννοια της διαφοροποιητικής ισότητας- και των δημοσίων βαρών, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, που παρέχουν μείζονα προστασία σε σχέση με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και, ως εκ τούτου, παρέλκει η αυτοτελής εξέτασή του.

66. Ο ν. 4700/2020 «Ενιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο (...)» (Α'127/29.6.2020) ορίζει στο άρθρο 162 ότι: «1. Τμήμα του Δικαστηρίου, όταν επιλαμβάνεται υπόθεσης στην οποία ανακύπτει ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ή κρίνει ότι διάταξη τυπικού νόμου αντίκειται σε διάταξη υπέρτερης τυπικής ισχύος, χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας, μπορεί, με απόφασή του που δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα, να υποβάλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια. Οι παρ. 4 και 6 του άρθρου 163 εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή. (...) 2. Η απόφαση της Ολομέλειας είναι υποχρεωτική για το Τμήμα που υπέβαλε το ερώτημα και δεσμεύει τους παρεμβάντες ενώπιον της Ολομέλειας». Με τις διατάξεις αυτές ρυθμίζεται ο θεσμός του προδικαστικού ερωτήματος στις δίκες ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο πλαίσιο υποθέσεων στις οποίες είτε ανακύπτουν ζητήματα που από τη φύση τους έχουν γενικότερο ενδιαφέρον και αναμένεται να προκαλέσουν σημαντικό αριθμό διαφορών, είτε κρίνεται ότι διάταξη τυπικού νόμου αντίκειται σε διάταξη υπέρτερης τυπικής ισχύος – στην έννοια της οποίας, πρέπει να γίνει δεκτό ότι εμπίπτει και η αντίθεση σε συνταγματικές αρχές - χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. και την ομοίου περιεχομένου προϊσχύσασα διάταξη του άρθρου 108 Α του π.δ. 1225/1981, ΕλΣυν Ολ. 484/2018, πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 1510/2016). Περαιτέρω, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 163 παρ. 4, περίληψη της απόφασης δημοσιεύεται σε δύο εφημερίδες των Αθηνών, η υποβολή δε του ερωτήματος συνεπάγεται υποχρεωτικά την αναστολή εκδίκασης των εκκρεμών υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο νομικό ζήτημα, τόσο εκείνων που δεν έχουν συζητηθεί, όσο και εκείνων που έχουν συζητηθεί.

67. Με βάση τα ανωτέρω και δοθέντος ότι: α) στην υπό κρίση υπόθεση ανακύπτει, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά προηγουμένως, ως προς τις συντάξεις των συνταξιούχων βουλευτών, το ζήτημα της συμβατότητας της διάταξης του άρθρου 13 του ν. 4387/2016, σύμφωνα με την οποία προβλέφθηκε μέχρι 31.12.2018 ανώτατο όριο καταβαλλόμενης σύνταξης ποσού 2.000 ευρώ, προς τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 17 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου- εν προκειμένω υπό την έννοια της διαφοροποιητικής ισότητας- και των δημοσίων βαρών, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης καθώς και της αναλογικότητας, β) δεν υφίσταται, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά προηγουμένως, απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου που να επιλύει το συγκεκριμένο ζήτημα αυτό, το οποίο είναι γενικότερου ενδιαφέροντος και επηρεάζει ευρύτερο κύκλο προσώπων, επομένως το Τμήμα κρίνει ότι πρέπει να υποβληθεί αντίστοιχο προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, προκειμένου να αποφανθεί επ' αυτών, κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 162 του ν. 4700/2020. Ακολούθως, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 162 παρ. 1 και 163 παρ. 4 του ν. 4700/2020, πρέπει να διαταχθεί η δημοσίευση περίληψης της παρούσας σε δύο εφημερίδες των Αθηνών.

68. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, πρέπει η ένδικη αγωγή α) να γίνει εν μέρει δεκτή κατά το κεφάλαιο που αφορά την ΕΑΣ και να υποχρεωθούν οι

εναγόμενοι Ελληνικό Δημόσιο και e-ΕΦΚΑ να καταβάλουν εις ολόκληρον στον ενάγοντα το ποσό των 6.000 ευρώ, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής και να αναγνωριστεί ότι οφείλουν εις ολόκληρον να καταβάλουν επιπλέον το ποσό των 694,40 ευρώ, επίσης, νομιμοτόκως β) να απορριφθεί κατά το μέρος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος από την περικοπή των συντάξιμων αποδοχών του κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 4051/2012, Υποπαραγράφου Β4 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, καθώς και την 16345/2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής γ) να ανασταλεί η εκδίκαση της αγωγής κατά το μέρος που αφορά στις περικοπές της σύνταξης του ενάγοντος κατ' εφαρμογή των διατάξεων της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, δ) να παραπεμφθεί στην Ολομέλεια το ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος το οποίο ανακύπτει σύμφωνα με το σκεπτικό και να ανασταλεί η εκδίκαση της αγωγής κατά το σχετικό κεφάλαιο.

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται εν μέρει την αγωγή κατά το μέρος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος σχετικά με την επιβολή στη σύνταξή του της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων.

Υποχρεώνει τους εναγομένους Ελληνικό Δημόσιο και e- ΕΦΚΑ να καταβάλουν, εις ολόκληρον, στον ενάγοντα για την αιτία αυτή το ποσό των έξι χιλιάδων ευρώ (6.000 €), νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής

Αναγνωρίζει την εις ολόκληρον υποχρέωση των εναγομένων να καταβάλουν για την ίδια αιτία ποσό επιπλέον το ποσό των 694,40 ευρώ νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής

Απορρίπτει την αγωγή κατά το σκέλος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος από την περικοπή της σύνταξής του κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 4051/2012, της Υποπαραγράφου Β4 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, καθώς και την 16345/2015 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής

Αναστέλλει την εκδίκαση της αγωγής κατά το μέρος που αφορά στις περικοπές της σύνταξης του ενάγοντος της Υποπαραγράφου Β3 της Παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, σύμφωνα με τα ειδικότερα διαλαμβανόμενα στο σκεπτικό.

Παραπέμπει στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου το εξής προδικαστικό ερώτημα:

Εάν, ως προς τις συντάξεις των συνταξιούχων βουλευτών, οι διατάξεις του άρθρου 13 του ν. 4387/2016 περί επιβολής ανώτατου ορίου ποσού 2.000 ευρώ, είναι συμβατές προς τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 4 παρ. 1 και 5, 17 παρ. 1 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές της ισότητας, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας.

Αναστέλλει την εκδίκαση της αγωγής κατά το μέρος που αφορά στις περικοπές της σύνταξης του ενάγοντος κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 13 του ν. 4387/2016.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε σε τηλεδιάσκεψη στις 21.9.2023

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΟΥΝΑ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου,
στις 9 Νοεμβρίου 2023.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ